

A Fidesz ment – ki követi majd?

„Eltávolodtak egymástól a gondolatok” – kommentálta Orbán Viktor a Fidesz kilépését az Európai Néppártból (EPP). A Kossuth Rádióban heti interjújában úgy időzítette a témával való foglalkozást, hogy az adás utolsó két percében mondja el véleményét: „Jó volt, szép volt, elég volt.”

A magyar miniszterelnök szerint a kapcsolat először a migrációs válság idején roppant meg, de már korábban is voltak vitáik, mert nem kaptak egyértelmű támogatást sem a rezsicsökkentésre, sem a bankok megadóztatására, sem a multiadókra. Ezt súlyosbította a világjárvány: „Ahelyett, hogy segítenének bennünket és a többi kormányt a védekezésben, folytatják a nyüstölést, szabályzatokat módosítanak, hogy még egyet lehessen rajtunk szorítani”. Orbán szerint „az egész méltatlan, képtelen és célszerűtlen, és ilyen körülmények között a legjobb, ha az ember veszi a kalapját”.

Facebook-oldalán a magyar miniszterelnök még sarkosabban fogalmazott: Mivel „az EPP végleg az európai baloldal csatolmányává vált”, most „az EPP nélkül kell felépíteni az európai demokratikus jobboldalt”.

A magyarok természetesen nem mennek el csak úgy Brüsszelből és Strassburgból. De nem is fogják azt tenni, amit a „Die Welt” nevű német lap úgy fogalmazott meg, hogy „Orbánnak most a macskaasztalhoz kell ülnie”.

Hogy a Fidesz elnöke merre indulna, azt már az interjúban megmondta. Az európai jobboldalt szeretné újjászervezni, egyelőre a kormányzó lengyel Jog és Igazságosság (PiS) párttal és az olasz Ligával. Orbán állítógag hamarosan találkozni fog Mateusz Morawiecki lengyel miniszterelnökkel és Matteo Salvini Liga-vezérrel. Marco Zanni, a Liga EP-képviselője ezt megerősítette a „Domani” című lapban, Ryszard Czarnecki, a PiS EP-képviselője pedig közölte, hogy „a következő hetekben” döntene az együttműködésről.

Kiindulópontként lehet ezt venni, de automatizmus nincs benne. Ahogy az Orbánhoz nem túl távol álló Öry Mariann a „Magyar Hírlap” cikkében megírta: „Ez mindenféleképpen azt jelenti, hogy átalakul az Európai Parlament jobboldali térféle, hiszen a Liga az Identitás és Demokrácia (ID)-frakció tagja, a PiS pedig az Európai Konzervatívok és Reformisták (ECR)-csoporté.” Öry azt is hozzátette, hogy az olasz vonal utóbbiban is erős, „hiszen az ECR pártcsaládjának elnöke Giorgia Meloni, az Olasz Testvérek (FdI) vezetője”. Persze nem egyszerű Orbán önvállalt feladata, mivel a legújabb fejlemény az, hogy Salvini Ligája részt vesz Mario Draghi római technokrata-kormányában, Meloni viszont ellenzékben marad. (Mellékesen: A 2019-ben alakult ID-pártcsalád tagja többek között a Marine Le Pen vezette Nemzeti Tömörülés is.)

Mielőtt azon morfondíroznánk, hogyan békítheti ki Orbán Olaszország két nagy jobboldali mozgalmát egymással, könnyebb körülmény, mely pártok követhetik a Fideszt egy új csoportba. Öry Mariann szerint „a leggyakrabban a Szlovén Demokrata Pártot (SDS) emlegetik, mivel Janez Jansa kormányfő pártja közel áll a Fideszhez, és újabban hasonló támadásoknak van kitéve”. Az Osztrák Néppárt (ÖVP) esetében csak az a tény figyelemreméltó, hogy az ÖVP-s képviselők Othmar Karas kivételével nem támogatták a Fidesz kilépéséhez vezető néppárti alapszabály-módosítást.

Az osztrákok közben már leintették Orbán minden kísérletét. Azon a sajtótájékoztatón, amit az uniós vakcinabeszerezési programmal kapcsolatban tartott Sebastian Kurz osztrák, Bojko Boriszov bolgár és Janez Jansa szlovén kormányfő Bécsben, az első kettő egyértelműen kijelentette: a kilépés nincs napirenden. Jansa nem válaszolt a kérdésre.

MARTOS PÉTER

Társadalompolitikai rezdülések Ausztriában

Úgy kezdhethetnénk: hova lett 1,5 millió doboz oltóanyag? Ebben a legkellemetlenebb, hogy emögött a kérdés mögött nem a kormány és az ellenzéki pártok közötti fricskázás húzódik meg, hanem a Kurz-kormány belső vitája tört felszínre. Már hónapok óta hallhatók voltak olyan hangok, hogy a szinte napi gyakorlattá vált sajtókonferenciák nem tesznek jót a kormány különben is csökkenő népszerűségének. Kevesebb szóval több cselekvéssel hatékonyabb a kormánypolitika.

Mindez akkor jött, amikor amúgy is egy éve gyöttri az emberek mindennapi életét a járvány, és egyelőre nem váltak be a végét emlegető jóslatok. Ilyenkor bizony nagyon üdvös, ha fizikailag nem is, de legalább

Érdekes fejleménynek lehetne nevezni azt a tényt, hogy Hölvenyi György kereszténydemokrata magyar képviselő marad a helyén. A KDNP ugyan a Fidesz koalíciós partnere, de nem hagyja el az EPP-t. Nem érdemes foglalkozni azzal a kérdéssel, hogy a Kereszténydemokrata Néppárt vitázik-e a Fidesszel vagy sem. Inkább abból lehet kiindulni, hogy Hölvenyi fontos információs feladatot kaphat, hasonlóan, mint erdélyi kollégái. Ugyanis a Romániai Magyar Demokrata Szövetség (RMDSZ) sem lép ki az Európai Néppártból.

A hazájukban ellenzékben lévők közül az AfD is lehetne a Fidesz partnere. Maximilian Krah, a német jobbszélső párt európai parlamenti delegációvezető-helyettese március végén a Mandinernek adott interjúban úgy fogalmazott: „... a Fidesz Európában az a párt, amivel az AfD-nek a legtöbb tartalmi egyetértési pontja van.” Szerinte három döntő kérdést lehet feltenni. Az első: „Továbbra is pusztán transzatlantiak akarunk maradni, vagy hajlandók vagyunk többpólusúan gondolkodni, és Európát egy világméretű játékból elhelyezni más hatalmakkal, Oroszországgal, Kínával és a Közel-Kelettel? A Fidesz az orosz kapcsolatok tekintetében nagyon nyitott, ahogy a kínai befektetésekre is. Nyitott az AfD is.” – mondta Krah. A második nagy kérdésben, amely „az identitás és a család megőrzését érinti, ... valójában minden jobboldali párt egyetért, az AfD is.” Harmadik meggyőző dologként „a pragmatikus stílust” nevezte.

Az aktuális ellentéteket Krah egyszerűen félretette: „A koronavírus tekintetében mind kezdők, mind diákok vagyunk, a véleménykülönbségek az AfD-t is kettéosztják. ... Tudom, hogy a fideszes képviselők az EP-ben szidják a lockdownt, mint a bokrot, szóval az itteni emberekkel nincs problémám – és mint említettük, három hónap múlva vége lesz az egésznek. Szóval a koronavírusról nem fog múlni semmilyen együttműködés.”

A másik nagy nézeteltérésekről még egyszerűbben ítélik Krah: „Ami a kettős állampolgárságot illeti, az az érdekviszonyok kérdése. Azt, hogy Magyarország a külföldi magyar kisebbségeknek magyar állampolgárságot osztogat, én is így csinálnám, ha magyar lennék. De ha a Fidesznek lenne az országban tízmillió törökkel problémája, akkor ők sem lennének érdekeltek abban, hogy kettős állampolgárságot kapjanak. Ezért ez sem probléma – két ország, két helyzet.”

Ugyancsak a Mandinerben Lakatos Júlia, a Máltanyosság Politikaelemző Központ nemzetközi igazgatója „A nagy Gatsby és a Fidesz” cím alatt elemezte a helyzetet: „A Fidesz azért tudta ilyen mértékben felforgatni az európai politikát, mert a saját útját járta, volt egy határozott elképzelése az Európai Unió reformjáról. Mindez rendkívül sok konfliktussal jár, amit eleddig meglehetősen jó ütésállósággal viseltek.” Teljesen másról van szó az Európai Néppárttal való „ideológiai alapú vita ilyen mértékű kiéleződése” esetében. „A politikai méltóság megőrzésének útja, egyben az elegancia jele, hogy a vereségre nem erővel reagál, hanem a helyzet tudomásul vételével.” Lakatos Júlia szerint „az elegancia ugyanis ott kezdődik, hogy tudjuk: a szerencse forgandó. Csak annak életbevágóan fontos a győzelem, aki mindent egy lapra tett fel, és akinek nincs hova hátrálnia.” A Fidesz „akkor tud továbblépni vereségéből, ha „született európaiként” viselkedik, és méltóságteljesen enged, hogy meglegyen a győztesek öröme.” Meglett...

Néhány mondat erejéig kötelező foglalkozni a Visegrádi Négyek együttműködésével. A lengyel kormánnyal ellentétben se a cseh, se a szlovák nem fogalmazta meg véleményét Orbán kúrszáról. Ami érthető is: A pandémia minden más témát ural, Prágában tragikus adatokkal, Pozsonyban a utóbbi idők legsúlyosabb koalíciós krízisével.

lelkületben közelebb húzódnak egymáshoz az emberek, a politikusok meg különösképpen minden igyekezetükkel egy híron pendülnek. Mert azért mégsem bábszínház a parlament, és legalább tudhassa minden honpolgár, hogy gondját viselik a felsőbb régiókban. Ehelyett a gyanúsítás, sőt, rágalmazás környezetromboló fegyverét veszik igénybe egyes pártok, a közmédiá meg annál készségesebben lép fel a prókátor szerepében, természetesen a gyanúsítók, rágalmozók oldalán. De nehogy megsértsék a sajtóetikát, tudósításaikhoz hozzátesszik: az állítások ellenében fennáll az ártatlanság feltételezése.

De mi is forog fenn?

Folytatás a 2. oldalon

Bécsben márius 13-án az alsó-ausztriai rendek háza udvarán Franz Putz tirol jogász felolvassa Kossuth Lajos március 3-i beszédét, amelyben alkotmányt követelt nem csupán Magyarországnak, hanem a Habsburg birodalom valamennyi tartományának. A beszéd óriási hatása adta meg a bécsi forradalom kezdősebességét, ami két nap múlva, március 15-én a pesti forradalom kitöréséhez vezetett. Röplap 1848-ból.

Kormányválság Szlovákiában: előzmények és adottságok

Szlovákiának 2020 márciusában hivatalba lépett kormánya már hetek óta válságkormányként működik. A kezdettől meglevő lappangó feszültséget robbanássá a koronavírus járvány kezelése tette, nyilván azért, mert Szlovákia kormányában hasonló politikai megosztottság tapasztalható mint Magyarországon a kormánypártok és az ellenzék közötti. A robbanást a koronavírus elleni orosz vakcina behozatala váltotta ki. Jelenleg a parlament működését is fel kellett függeszteni. A válságot valószínűleg új kormány megalakításával, vagy idő előtti választásokkal lehet megoldani – utóbbi kora ősszel lehetséges leghamarabb.

A szlovák politikai elit kezdettől fogva felkészületlen volt az állampolitika megfogalmazására. Vagy a cseheknek rendelték alá magukat 1938-ig, egy 1928-ban bekövetkező kőzjátéktól eltekintve, amelyben az 1915-ben kötött clevelandi szerződést kérték számon a szlovákok a csehektől, amiről maguk mondtak le 1918-ban Pittsburghban, majd 1938-tól rövid időre Hitlernek, és 1943 decemberétől 1967-ig ugyancsak a cseh (szovjetbarát) politikának. Nemi változás akkor következett be, amikor a csehszlovákiai belpolitikai válságot csak egy szlovák politikussal, Dubčekkel lehetett megoldani, igaz, csupán rövid időre. Noha a Szovjetunióhoz kapcsolódó hűséget is egy szlovák politikus fémjelezte – Gustáv Husák. Sajátos, hogy ekkor szakadt két részre Csehszlovákia, hasonlóan, mint 1938. október 6-án a Hitlernek való elkötelezettség révén. Nem felejtendő, hogy 1969. január elején jött létre a cseh–szlovák föderáció a brezsnyevi Szovjetunióhoz tett elkötelezettség árán. De ugyancsak Husák utasítására alkották meg a kommunista rendszer fő ellenségeinek névjegyzékét, aminek szlovákiai változatában, korosztály szerint én foglaltam el a negyedik helyet. Megtisztelő.

Ez a korszakábrázoló rövid áttekintő a folytatás értelmezhetőségére vonatkozott, amelynek közjátéka 1989 decembere és 1993. január elejéig közötti volt. Az akkori Csehszlovákiában két parlamenti választás zajlott le. Az első, ún. rendszert változtató 1990-ben, majd 1992-ben. Ez Szlovákiában folyamatos kormányzást biztosított 1994 elejéig, amikor az akkori szlovák politikai alkalmatlanság Vladimir Mečiar személyében éppen azt a kormányfőt buktatta meg, aki a leginkább érdemesült volt az önálló Szlovákia létrehozásában. Nem minősítem, mert ezt én csak elmarasztalni tudnám, de a szlovák politikát minősíthetem. Azt a politikust buktatták meg, aki kiharcolta Szlovákia önálló állami státusát; ez tudathasadásos helyzet.

Az önálló Szlovákia első belpolitikai válsága tehát megalakulásának első évfordulójához köthető. Ez volt az első szlovákiai kormányválság. Átmeneti kormány alakult 1994 őszéig. A második, ami ugyan nem minősíthető egyértelműen válságnak, 1998-ban alakult ki. Nem tudott kormányt alakítani a képviselő választás győztes pártja, ami az állami önállósulásban volt érdemesült.

Ami ezután következett, sajátosan értelmezhető. Mert 1998-tól az akkor egyesült magyar párt is tagja volt a kormánynak, de hová jutottunk. Nem tudtunk érvényesíteni egyetlen közösségi érdeket sem. Sem az alkotmánymódosításkor, sem a közigazgatási törvény módosítása kapcsán. Miért? Mert olyan gazdasági érdek érvényesült a MOL révén, ami felülírta a nemzetpolitikát. Azóta a nemzetpolitika nem jelent egyértelműen pozitív minősítést. Mindennek ellenére az 1998-ban alakult Dzurinda-kormány, amely a kormányfő sajátos értékítélete miatt visolygott Orbán Viktortól, noha megtúrte soraiban a magyarokat, nem tudta mandátumának végéig többségi politikai erőként kormányozni Szlovákiát. Nem felejtendő, hogy kormányfői tevékenységének utolsó perceiben úgy minősítette koalíciós partnerét a Magyar Koalíció Pártját, hogy ilyen politikai alakulatnak semmi keresnivalója a politikában.

Szlovákia kormányzásának következő négy éve a magyarellenesség szellemében működött, amihez hozzájárult az akkori felvidéki magyar érdekképviselet pártjának gazdasági lobbyja is. Olyan követeléshez kötötte az MKP kormánytagságát, ami miatt Robert Fico a MOL-ból dűrba váltott és az MKP helyett a neonáci Szlovák Nemzeti Pártot választotta partnerül – egyébként nem tudott volna kormányt alakítani. Ebben gyökerezik az MKP szakadása, de a szlovákiai politika válságának további kibontakozása is. Ennek lett a következménye, hogy 2010 és 2012 között ugyancsak kormányválság következett be, amely csak időelőtti választással volt megoldható. Utána ugyan következett kétszer négy év, Robert Fico nevéhez kötve, de ez is kudarcral végződött. Pártja ketté szakadt és 2020-ban négypárti koalíció kezdett kormányozni, ami kezdettől fogva alkalmatlannak bizonyult a kitartó kormányzásra, hiszen az egyik része, ami most gyengül, konzervatívnak vallja magát, a másik része pedig liberálisnak. Ez utóbbi látszólag erősödik, de az igazi gondot az jelenti, hogy már emberileg sem viselik el egymást a miniszterek, államtitkárok. Ennek a kormánynak a szétesését, vagy átalakulását látjuk most 2021 márciusában, létrejöttének évfordulóján.

DURAY MIKLÓS

Határok nélkül

Közös Húsvétunk (f)elé

Amikor e sorokat írom még csak készülünk Húsvét-ra, az ünnepek ünnepére.

Szép, hogy tavasszal van, de több, mint a tavasz, az új élet fakadása.

Újjászületés, megtűlulás, az örök élet reménye és vátlata...

Mindaz, amit teszünk, tehetünk, ajándék: ima, lemondás, áldozat, jótékonykodás, lelki elmélyülés – nem a mi teljesítményünk, hanem Isten által felkínált lehetőség, végső soron ajándék.

Az embert próbáló idők, a több mint egy éve tartó járványhelyzet miatt úgy tűnik, mintha vesztesékek lennének. De a sok-sok nehézség ellenére is látni kell, hogy folyamatosan ajándékokban, meglepetésekben van részünk. Kapcsolataink, amelyek a távolból is élnek, az értékek, őseink felértékelődő hagyománya, az újdonság, amire most bukkannak rá, és végül lelkünk mélyének csendje, ahol Istenre találunk.

Bőjtelő, Bőjtmás hava, mint minden évben a Nagyböjt ideje, a Szent Nagypén Nap. A hosszát az adja, hogy Jézus is 40 napig böjtölt. De nem csak az tartott 40 napig.

A Mózes által küldött hírszerzők Kánaán földjét is negyven nap alatt járták be, és miután az országot kikémlelték, visszatértek Mózeshez és Áronhoz. (Szám 13, 25).

Nekünk is 40 nap adatik évente, hogy mintegy kiemelt módon, különleges lehetőséget kapjunk, és kicsit betekintünk az Igéret földjére, a Mennyor-szágba. Odajutni, megismerni annak szépségét és örömet csak az ima, az áldozatok, a felebaráti szeretet által lehet. Jézus tanítása, az Ő testi és lelki szenvedései, az azokban való elmélyülés állja. Ha megismerjük, megszereljük és komolyan vesszük az Isten Országát, amely előkelgett, karmtyűtánsyira van, akkor részei lehetünk és jelenvalóvá tesszük ebben a világban.

Szoktuk mondani valamire, amit ki kell várni, hogy „kibőjtöljük”.

De az igazi értékek nem ilyenek. Sem a természetfeletti, sem az evilági értékeket nem lehet egyszerűen kívánni. Sem azt, hogy elérjünk valami személyes teljesítményt, sem azt, hogy többek legyünk, hogy képesek legyünk valamire, sem a megigazulást, az üdvösséget, sem azt, hogy kien-gesztelődjünk, hogy egy probléma megoldódjon – magától egyik sem fog megtörténni. Hasonló módon a közösségi értékeket, a békét, az egységet, az összetartozást sem lehet kívárással taktikával elérni.

Illetve ezeket szó szerint kibőjtölni kell, azaz önmegtartadással, áldozatokkal, imával, jócselekedetekkel megteremtetni, megvalósítani a jót.

Isten arra hív, arra tanít minket, hogy úgy szeressük egymást, ahogyan Ő szeret minket, hogy az Ő szeretetével szeressünk. Ez pedig a szabad, kölcsönös, féltélelnek nélküli, igazlams, együttérző, áldozatos és örvendőző szeretet.

A mindvégig elmenő szeretet titka, amely nem ismer határt, amely előtt nincs akadály - a teljes öntadás, amire Jézus példát adott, és számunkra utat

mutatott. Nemcsak meghív, vagy küld, küldetést ad, hanem lehetővé is teszi számunkra. Nem kér lehetetlent. Azt várja, hogy ne féljünk le a magunk kicsiségétől, sem a rossztól, higgyük és akarjuk a jót... Erőt, eszközöket is ad hozzá...

Így tudjuk megváltoztatni a világot, miközben a változást, változtatást magunkon kezdjük.

Mindent azért kapunk, hogy az emberi és természetfeletti értékekben előre jussunk. Mindezek összekötnek minket, és mégsem uniformizálnak, nem veszik el szabadságunkat.

Olyanok vagyunk, mint a hegymászó társak, a kötélllel egymáshoz kapcsolt csoport együtt mászó tagjai... Figyelünk egymásra, felelősek vagyunk egymásért, segítenünk kell egymást.

A Szent Nagypén Napban különösen is olyan, mint egy nehéz falszakasz, az utolsó erőpróba az idei „csúcstámadás” során. A cél, a csúcs, a Feltámadás ünnepe. Hogy Húsvétot a maga teljességében ünnepeljük, s hogy annak minél inkább átadhas-suk magunkat. Magunkra és egymásra is figyelni egyszerre a személyes kapcsolatainkban. Nemcsak egymásra és nem is csak a másik miatt, hanem azért, hogy a jó, az Igaz, a Szép erősödjék. Hiszen ezeket az emberi kapcsolatokat is azért kapjuk, hogy meg-érjünk az Isten Országára, kiegészüljünk – a magunk módján – azt, ami Krisztus szenvedéséből hiányzik és megjelenítsük – megint a magunk egyedi személyiségének megfelelően – a megváltás örömét.

Hogy megtegyük, amit csak mi tehetünk meg, önmagunkért, másokért, családért, nemzetért, Egyház-ért, az emberiségért. Nagy szavaknak tűnnek, de van amit – itt és most – csak mi tudunk megtenni. Felelősségünk van és kiemelt jelentősége annak, amit teszünk, és amit nem teszünk...

Összességében a húsvéti kiemelt időszak, több mint 3 hónap. Nagyszombatól Pünkösdig tart. Úgy tűnik hosszú idő, de hamar elszalad, és amire nem készülünk, amit nem teszünk meg haladéktalanul és vonakodás nélkül, az könnyen elmarad.

6,5 hét készület, amikor gyengeségeinkre, hiányosságainkra figyelve igyekszünk javítani és mások is segíteni ebben, aztán pedig 7 hét az öröm, az ünneplés ideje. A kétfajta időszak illetve lelkü-lt feltélelezi, és jól kiegészíti egymást. Ha esetleg a készület még nem is, de legalább a Húsvét utáni öröm legyen erősítőnk, lelkesítőnk a jóra.

Ez az út mindenki előtt nyitva áll.

Aki csatlakozik, aki nem csak csodálkozva – szörnyülködve? - nézi a hegycsúcsra indulók bátor csoportját, aki maga is elindul, elmondhatja „ki-rályi” többsében:

Minden a miénk, mi pedig Krisztuséi vagyunk (1 Kor 3,22–23). A meg nem értetté, az elutasítót-té, a halálba indulóté, a mindvégig hűségese, de a győztes Királyé.

Bármelyik fázisban is talál minket a vele való közösség, Ő változtatja meg bennünk és általunk a világot.

VARGA JÁNOS, a Pazmaneum rektora

A Kossuth- és Széchenyi-díj kitüntettjei

Áder János köztársasági elnök a nemzeti ünnep, március 15. alkalmából kitüntetéseket adományozott.

KOSSUTH-NAGYDIJ:

Mécs Károly, a nemzet művésze, Kossuth- és Jászai Mari-díjas színművész, érdemes és kiváló művész, a Magyar Művészeti Akadémia rendes tagja.

KOSSUTH-DÍJ:

Cseke Péter Jászai Mari- és Nádasdy Kálmán-díjas szín-művész, rendező, érdemes művész;

Csiky András Jászai Mari-díjas színművész, a Kolozsvári Állami Magyar Színház örökös tagja;

Frenek Pál Harangozó Gyula-díjas táncművész, ko-reográfus, érdemes művész;

Gulyás Gyula Balázs Béla-díjas filmrendező, érdemes mű-vész, a Magyar Művészeti Akadémia rendes tagja;

Gulyás János Balázs Béla-díjas filmrendező, operatőr, érdemes művész;

Harsányi Gábor kétszeres Jászai Mari-díjas színművész, író, érdemes művész;

Keller András Liszt Ferenc-díjas hegedűművész, érdemes művész, a Keller Vonósnégyes alapítója, a Concerto Bu-dapest zeneigazgatója és vezető karmestere;

Dr. Lovász Irén népdalénekes, néprajzkutató, érdemes művész;

Nagy Bálint Ybl Miklós-díjas építész;

Nagy Ferő énekes, zeneszerző, dalszövegíró, a Beatrice és az Ős-Bikini frontembere;

Párkányi Raab Péter Munkácsy Mihály-díjas szobrász-művész;

Szarvas József Jászai Mari-díjas színművész, érdemes és kiváló művész, a Blustel és a Jazzen át a latin zenég számos műfajt magába foglaló, stílusteremtő előadó-művészete elismeréseként;

Turi Attila Ybl Miklós-díjas építész, a Magyar Művészeti Akadémia rendes tagja;

Vári Fábian László Babérkoszorú és József Attila-díjas költő, műfordító, néprajzkutató.

SZÉCHENYI-NAGYDIJ:

Dr. Dávid Katalin Széchenyi-díjas művészettörténész, művészeti író.

Társadalompolitikai rezdülések Ausztriában

Folytatás az 1. oldalról

Az Ibiza-botrány a türkiz-kék kormánykoalíció bukását idézte elő 2019 májusában. Ez esetben nem az ellenzék, hanem éppenséggel a két pártvezér és kancellár tett bizonyoságot arról, hogy alkalmatlan a kormányzásra. A már előtte is nagyréményűség Sebastian Kurz élt az új választások lehetőségével, hogy aztán tovább növelje népszerűségét, ha nem is sikerült neki szert tennie az abszolút többségre. Új szövetséget kellett keresni, s a szavazatarányok mér-legelesekör a Zöldék pártjára esett választás. Feszült figyelem kísérte a két párt közötti tárgyalásokat, már csak azért is, mert ilyen színekben még nem alakult köztársasági szinten kormány. Megkönnyebbüléssel járt, hogy a két, egymáshoz bizony mérföldes távolság-ban lévő párt aránylag gyorsan egyezsére lépett. Úgy is lehetne fogalmazni, az új sepről jól seper, mindehhez a választók részéről megtámasztva kellő bizalommal, lépett 2020. január 7-én hivatalba az új kormány.

Minden biztatóan alakult, csakhogy közbejött a koronavírus. Biztosan úgy hatott volna, mint az évente megismétlődő náthajárvány, de minden másféleképpen alakult, ami ugyancsak próbára tette a kormány teherbíró képességét. Ésszerűtlen lett volna tehetet-lensséggel vádolni, ugyanakkor világviszonylatban mindenütt a tanácsatlanság uralta a közhangulatot. A legnagyobb gondot a megfelelő oltoanyag hiánya okozta. Nos, ekkor a kísérleti laboratóriumok, majd pedig a gyógyszeripar vette át a vezetőszerepet. El-téktintve a keselkedéstől a politikára végső fokon az időközben piactra került oltoanyagok beszerzése és elosztása, ill. az oltoások megszervezése járult.

És ebben a nagy kihívást jelentő helyzetben tudót-t ki, milyen hiányosságok fekézik az oltoások le-bonyolításának gyorsaságát. Kurz kancellár ekkor jól bevált higgadtással elvesztve szemrehányással illette nem csupán az Európai Unió illetékes szerveit, hanem egyeztetés és közvetlenül a koalíciós partnere által vezetett egészségügyi minisztériumot is. A rö-gtönzött sajtókonzferenciának több mint szépséghibája volt, hogy Rudolf Anschöber, az illetékes zöld minis-ter éppen betegápolmányban volt. Ő meg – visszatér-ve hivatalába – fontosnak tartva a védekezést, nem akart kancellárjának adósa maradni.

Mi váltotta ki ezt az újságírók jelenlétében, kame-rák előtt lezajlott fellobbanást?

Egyszerűen az a már hetek óta hangzatosított kér-dés, hogy Ausztriának nem jutott kellő mennyiségű oltoanyag. A lakosság türelme pedig fogytán van. Vá-laszt kellett keresni, hogy aztán megtudhassa min-denki, hol történtek hibák és kik felelősek értük. És ekkor történt Kurz kancellár kormányzásában az az eset, talán nem mérve fel jelentésének súlyát,

SZÉCHENYI-DÍJ:

Dr. Csanády László orvos-biológus, a Magyar Tudomá-nyos Akadémia doktora;

Dr. Dunai László építőmérnök, a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja;

Dr. Halmai Péter közgazdász, a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja;

Dr. Karikó Katalin kutatóbiológus, biokémikus, az mRNS alapú vakcinák technológiájának szabadalmaztatója, a mainzi BioNTech alelnöke, a Pennsylvániai Egyetem egyetemi docense, Magyarország számára kivételesen értékes tudományos pályafutása során a gyógyszerkuta-tás és gyártás területén elért, világszerte kiemelt jelentő-ségű eredményei, valamint a koronavírus-világjárvány leküzdéséhez az első, klinikailag is bizonyítottan hatá-sos ellenszer kidolgozásával hozzájáruló, korszakalkotó munkája elismeréseként;

Dr. Kemény Lajos Ferenc Batthyány-Strattmann László-díjas orvos, a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja;

Dr. Merkely Béla kardiológus, a Magyar Tudományos Akadémia doktora;

Dr. Mesterházy Ákos Ferenc agrármérnök, a Magyar Tu-dományos Akadémia rendes tagja;

Dr. Perczel András okleveles vegyész, a Magyar Tudomá-nyos Akadémia rendes tagja;

Dr. Poór Gyula Batthyány-Strattmann László-díjas orvos, a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja;

Dr. Prokopp Mária művészettörténész;

Dr. Szabó György fizikus, a Magyar Tudományos Akadé-mia doktora;

Dr. Szakály Sándor történész, a Magyar Tudományos Aka-démia doktora, a VERITAS Történetkutató Intézet és Levél-tár főigazgatója tudományos pályafutása során a történet-tudomány területén végzett több évtizedes, kiemelkedő jelentőségű kutatói munkája, különösen Magyarország 1919 és 1945 közötti történelmi eseményeit, illetve a korszak politika- és sporttörténetének kutatásában elért eredményei elismeréseként;

Dr. Szovák Kornél Fraknói Vilmos-díjas klasszika-filológus, középkorkutató, a Magyar Tudományos Akadémia doktora,

Dr. Szöllösi János vegyész, a Magyar Tudományos Aka-démia levelező tagja.

SZÉCHENYI-NAGYDIJ:

Dr. Dávid Katalin Széchenyi-díjas művészettörténész, művészeti író.

SZÉCHENYI-NAGYDIJ:

Dr. Dávid Katalin Széchenyi-díjas művészettörténész, művészeti író.

hogy beavallotta, egyszerűen nincs tudomása arról, ki írta alá az EU és Ausztia között a szerződést, és ki a felelős a megrendelés és a ténylegesen leszállított mennyiség közötti előlái hiányért. Kurz kancellár ezt követően újabb magyarázkodásra bocsátkozott, kilátásba helyezve, hogy tárgyalásai során rendezte a dolgot Brüsszellel, és felszólításai az egészségügyi miniszter más személyt bízott meg az oltoanyagok szállításiának koordinálásával.

A tavaly november 2-i terrormerénylet után – ami-koris kitűdött, hogy ennek megtörténte szintén „koordinációs” egyeztetések hiányára volt kivetítve – nyílt vita folyt a mulasztásokról, ami a koalíció pártjai közötti ellentétekkel állt összefüggésben. Mint most, akkor is a hivatali titoktartást hozták fel taka-ról, pedig inkább a kölcsönös bizalmatlanság nem kis szerepet játszott abban, hogy nem továbbította a Szlovákiából érkezett figyelemztetést az egyik hivatal a másiknak. Akkora ellenére, hogy máig sem derült fény a turpisság elkövetőire, az ellenzék azon lege-lészhetett, hogy a nagy nyilvánosság előtt folyltak le a viták. Ez a fajta kommunikáció természetesen felfedte a kormány gyenge pontjait, s ennek következtében can-cellárnak kezdett a kormány, nem utolsósorban a kancellár népszerűsége. Ilyenkor szinte törvényszerű az amúgy télenlenségben vesztelő ellenzék pártok részéről a hi-bák további felfedése, jelesen Gernot Blümel jegyzé-miniszter fejeletése, aki korruptciával vádoltak meg.

A fejlemények következtében a magához tērő So-ciódemokrata Párt máris megtalálni véli a kilábalást, ridegnek, személytelennek minősítve a kormányt, élén Kurz kancellárral. Meghirdeték hát, visszá kell térni a szocialista értékekhez, aminek az ember áll központjában. A megmutatkozó elégedetlenség hatásfokát mutatja, hogy a kékeket következetesen elutasító Szóciáledemokrata Párt éppenséggel az FPÖ-vel kezd pátkálni, mert így vélhetően kikezdihet a kormányt. Ebben a versengésben egyre inkább ki-tetszik azon szándék, hogy a hatalom megszervezése érdekében tetemrehívásra emlékeztető módszerek-kel lehet a vádlottak padjával fenyegetőzni, mit sem törődve azal, mennyire megalapozatlán a felhozott vádask, gyanúsítgatások, sőt, rágalmaszások. Koránt-sem új jelenségek állunk szemben, és lélekianlag ér-telhető is, mégsem fogadható el az a politika, amelyik a járvány okozta válság csökkentése, leépítése, a hibák beavallása és kiküszöbölése helyett a társadalmi biz-matlanság és türelmetlenség növekedéséhez vezet.

A változat eddig nem léptek ki a demokrácia med-réből, mégis fontos odafigyelni rájuk, hiszen minél tovább tart a járvány, annál veszélyesebb méreteket ölthet a társadalmi türelmetlenség, ez pedig felborí-thatja a politikai egyensúlyt.

... mig nem úgy egy kezdeményezés, jó három év-tizeddel ezelőtt, amely megcsillagította annak esélyét, hogy meg lehet ezt a szerencsétlen helyzetet haladni. Túl lehet lépni a versáillesi és a későbbi párizsi béke-rendszerek által gerjesztett megosztottságok, és az értelmes együttműködés felé tud fordulni a térség.

Kedvező politikai, geopolitikai pillanat, hozzá me-gfelelő történelmi és lelki klímát kell ehhez.

Az akkori hangulat ünnepélyes volt és bizakodó. A szocialista blokk széthullása után mindenki abban reménykedett, hogy a volt kommunista vezetésű or-szágok nagyon gyorsan integrálódnak a nyugati politikai-gazdasági-pénzügyi világába, s ez felelő-kező történelmi és lelki klímát kell ehhez.

Az akkori hangulat ünnepélyes volt és bizakodó. A szocialista blokk széthullása után mindenki abban reménykedett, hogy a volt kommunista vezetésű or-szágok nagyon gyorsan integrálódnak a nyugati politikai-gazdasági-pénzügyi világába, s ez felelő-kező történelmi és lelki klímát kell ehhez.

Az egyre növekvő cseh-szlovák feszültségre uta-lok, amely az ország felbomlásához és a szlovák cseh viszony átmeneti erősen megromlásához vezetett. Ma-gyar-csehszlovák viszonylatban pedig a B6s-nagyma-rízi vízi erőmű kieroáskolt befejezésére, amely szin-

BÁRÁNY ANZELM

Legyen béke, szabadság és egyetértés!

Ha van igazán nagy generáció hazánk történel-mében, akkor a 48–49-es nemzedék volt az. Nem az a nagy generáció, amely önmagát nevezi ki annak, ha-nem az, amelyet az utókor tisztel meg ezzel a jelzővel.

Mégse gondoljuk, hogy közöttük nem voltak ellen-tek, politikai és személyi csatározások.

A plebejus Petőfi ’48 áprilisában így értékeli az ép-pen csak hivatalba lépett közlekedési minisztert: „Szé-csenyi olyan ember, ki a fogpiszkálókát is Angliából hozhatja magának, élven azon szent meggyőződésben, hogy a magyar ember hatékór az effélekhez” – veti oda a huszonevéesek hetykeségével, mivel az meg sem nézte, hanem csak továbbküldte egy általa is támoga-tított gépezet találmányát, az egysínű vasutat.

De nem járt jobban a Batthyány-kormány együtt-véve sem, amelyre a lángeklük poéta májusban már nemhogy a hazát, de még a kutyáját sem bízná.

A nagy nemzedék tagjai sok dologban nem érte-ték ugyan egyet. De volt egy valami, amiben nem volt közöttük különbség: mindegyikük izzó lelkesedéssel szerette hazáját és egész életét a haza felemelésé-k szentelte. Olyanok is voltak, akik nem szenvedhettek egymást, de ha kellett összefogtak és együtt cselede-tek. Megfogadva Deákna, a haza bölcsenék intelmét: „Szeressétek jobban a hazát, mint amennyire utálját-ok az ellenségeiteket!”

Létrejött a legszeleőbb nemzeti összefogás, a nem-zeti egyetértés.

A polgári átalakulás kormányának tagjai közül egy herceg (Esterházy Pál Antal), kettő gróf (Batthyány Lajos és Széchenyi István), egy báró (Eötvös József), egy tábornok (Mészáros Lázár), négy pedig köz-neves (Deák Ferenc, Klauzál Gábor, Kossuth Lajos és Szemere Bertalan).

48-ban – mi kifejezéssel élve – unortodox polgá-rosdás zajlott: a liberalizmus győzelméhez állami beavatozás kellett, a polgárosodáshoz a nemesség önkorlatozása és példamutatása. A nemesség nem csu-pán jogaikat követelt, hanem előjogairól is lemondott.

A nők is kivettek a maguk részét, nem csupán fe-lelésként vagy anyákné, de küzdőtorásként is. A márciu-si ifjak között már volt egy színesznő is, Szathmáryné Farkas Lujza. Mária főhadnagy, azaz Lebstock Mária – álnevén persze – főhadnagyságot vitte a honvéde-regben. A szabadságharc leverése után Telegi Balázs grófnő, a nemzeti-függetlenség ellenállás szervezője és Leóvey Klára Kufsteinben raboskodnak. Kossuth Zsuzsannát, aki az első katonakórházakat szervezi, emigrációra kényszerítik.

A haza zsidóság is magának érezte a jogegyen-lőség megadása miatt a magyar szabadság ügyét, több ezren vettek részt közülük a szabadságharcban.

Forradalom volt-e hát 1848, amelyet az uralkodó osztály vezetett? Igen, tartalmában polgári, eszközei-ben alkotmányos forradalom volt. 1848 március idu-sán minden magyar egyet akart, s ez az áprilisi töré-nyekben kodifikálódott.

Mélyebben átgondolva, történelmi távlatból is megnézve a visegrádi együttműködést, úgy tűnik ne-kem, mintha az ígért földjéről értekeznének. Hány ma-gyar politikus, hány író, történész, a szellem mennyi embere sóhajtott fel a múltban: mennyire hasznos len-ne, ha Közép-Európa polgárai, politikusai és országai végre felismernek igazi sorsközösségüket, s ha nem is egyseülve egy ország-entitásban, de legalább szorosan együttműködve egymással tudnának nagyobb esélye-ket biztosítani a térség polgárainak. Ehelyett azonban a kompromisszók sajátosságai helyzetébe szorultak, a szük-látókról békészerződések „elintézték”, hogy gyakori érdekelletüket feszítsék őket, mígnem...

... mig nem úgy egy kezdeményezés, jó három év-tizeddel ezelőtt, amely megcsillagította annak esélyét, hogy meg lehet ezt a szerencsétlen helyzetet haladni. Túl lehet lépni a versáillesi és a későbbi párizsi béke-rendszerek által gerjesztett megosztottságok, és az értelmes együttműködés felé tud fordulni a térség.

Kedvező politikai, geopolitikai pillanat, hozzá me-gfelelő történelmi és lelki klímát kell ehhez.

Az akkori hangulat ünnepélyes volt és bizakodó. A szocialista blokk széthullása után mindenki abban reménykedett, hogy a volt kommunista vezetésű or-szágok nagyon gyorsan integrálódnak a nyugati politikai-gazdasági-pénzügyi világába, s ez felelő-kező történelmi és lelki klímát kell ehhez.

Az egyre növekvő cseh-szlovák feszültségre uta-lok, amely az ország felbomlásához és a szlovák cseh viszony átmeneti erősen megromlásához vezetett. Ma-gyar-csehszlovák viszonylatban pedig a B6s-nagyma-rízi vízi erőmű kieroáskolt befejezésére, amely szin-

Mi lesz belőlünk magyarokból? – teszi fel régi bará-tja kérdését Széchenyi a Pesti Hírlap 1848. április 8-i számában: „Mi lenne belőlünk egyéb – így válaszol-tam derült lélekkel – mint dicső nemzet, mely hamva-ból kiemelkedve, mikor egész Európa bomladozik, az emberiség diszére úgy fog állani most a rend, béke és szabadság fölött őrt, valamint hajdanta a keresztény-ségnek volt védőfa.”

1848, a népek tavasza, egy szinte egész Európát megrázó láncreakció volt. A nemzeti és a demokra-tikus követelések kéz a kézben haladtak. A magyar arisztokrácia és politikai elit nem akart szakítást Béccsel, a nemzeti forradalom vívmányából pedig minden polgárt részesíteni akart, nemzetiségre való tekintet nélkül.

1848 tavasza, a csodák évszaka, azonban véget ért. Ami az ancien regime összeomlásának tűnt, az valójá-ban csak megings volt. Amikor az inga visszalengett, és sorban buktak el a felkelések, számos országból jo-ték hozzánk tovább harcolni a felkelők. Monti tábor-nok Itáliából, Bem apó Bécsen át Lengyelországból. 1849-ben a más nemzetekből érkező „idegenlégiosok” a piros-fehér-zöld zászlók alatt a világszabadságért küzdöttek.

A szabadságharc 1849-ben és 1956-ban is elbukott, de Botos Miklóst, az orosz cárt egyetlen magyar sem hívta be testvéri segítségnyújtásra, magyar nem lőtt a magyarra, s Világos után nem kellett felelteni. Hay-nau pedig kézenlő embert küldött bitóra, mint Kádár János.

A kivégzettek között ott találjuk a szerb Damjani-cho, a horvát Knéizichet, az örmény Kiss Ernőt, az osztrák Pöltenberget, a sváb Schweidelt, a hesseni Leiningen-Westerburgot, Peter Giron ezredest, a né-met légio parancsnokát, a lengyel Woroniecki herceg honvéd ezredest.

48-ban – mi kifejezéssel élve – unortodox polgá-rosdás zajlott: a liberalizmus győzelméhez állami beavatozás kellett, a polgárosodáshoz a nemesség önkorlatozása és példamutatása. A nemesség nem csu-pán jogaikat követelt, hanem előjogairól is lemondott.

A nők is kivettek a maguk részét, nem csupán fe-lelésként vagy anyákné, de küzdőtorásként is. A márciu-si ifjak között már volt egy színesznő is, Szathmáryné Farkas Lujza. Mária főhadnagy, azaz Lebstock Mária – álnevén persze – főhadnagyságot vitte a honvéde-regben. A szabadságharc leverése után Telegi Balázs grófnő, a nemzeti-függetlenség ellenállás szervezője és Leóvey Klára Kufsteinben raboskodnak. Kossuth Zsuzsannát, aki az első katonakórházakat szervezi, emigrációra kényszerítik.

A haza zsidóság is magának érezte a jogegyen-lőség megadása miatt a magyar szabadság ügyét, több ezren vettek részt közülük a szabadságharcban.

Forradalom volt-e hát 1848, amelyet az uralkodó osztály vezetett? Igen, tartalmában polgári, eszközei-ben alkotmányos forradalom volt. 1848 március idu-sán minden magyar egyet akart, s ez az áprilisi töré-nyekben kodifikálódott.

Az akkori hangulat ünnepélyes volt és bizakodó. A szocialista blokk széthullása után mindenki abban reménykedett, hogy a volt kommunista vezetésű or-szágok nagyon gyorsan integrálódnak a nyugati politikai-gazdasági-pénzügyi világába, s ez felelő-kező történelmi és lelki klímát kell ehhez.

Visegrádi vívódásaink

NEMZETKÖZI SAJTÓSZEMLE

Összeállította: FETES KÁTA

Diario de Mexico

Azték torony emberi koponyákból

Mexikó-város egyik épületének felújításakor fedezték fel a hat méter átmérőjű tornyot. Ez a hajdani azték fővárosban, Tenochtitlánban álló Templo Mayor mellett emelkedett, a Nap, a háború és az emberáldozat azték istének szentelt kápolna sarkában. A toronyban a több ezer csontmaradvány közé ágazva közel 800 koponyát találtak a régészek.

A maya kultúra területén a koponyákat egymásra rakták a függőleges oszlopok között. A kutatók szerint a koponyafal az úgynevezett Huey Tzompantli részét képezte, amely a háborús foglyok koponyáinak megmutatására szolgált. Bizonyos mértékig a hatalom szimbóluma volt. A koponyák között nőket és gyerekeket is találtak. Ez új megvilágításba helyezte az aztékok emberáldozat kultúráját, ugyanis a szakértők csak fiatal harcosok koponyáira számítottak.

„A Huey Tzompantli kétségtelenül az elmúlt évek egyik legnagyobb régészeti felfedezése az országunkban” – nyilatkozta Alejandra Frausto, Mexikó kulturális minisztere.

A régészek a torony építésének három szakaszát azonosították, melyek az 1486 és 1502 közötti időszakban zajlottak. Az építményt a korabeli beszámolókban is megemlíti. Amikor Hernán Cortés vezetésével 1521-ben elfoglalták a mai Mexikó-város területét, ez a masszív koponyafal megrémítette a spanyol hódítókat.

BBC

Bálnatemet a Földközi-tengerből

A világszerte eddig talált legnagyobb bálnatemetemet emeltek ki a dél-olaszországi Sorrento partjainál. Egy bálnaborjt vezető a búvárokat a közel 70 tonnas testhez, melynek kiemeléséhez két hajóra és a parti őrség jelentős erőfeszítéséhez volt szükség.

A parti őrség búvárait egy fiatal bálnaborjt vezette a tetehez. Nem sokkal aztán, hogy megtalálták, lassan a felszínre emelték a testet. A parti őrség úgy döntött, vállalják a nehézségeket és partra vontatják, majd kiemelik és átadják kutatóknak, hogy azok kideríthessék, mi okozta a bálna pusztulását.

Tengerbiológusok mellett más szakértők is foglalkoznak az állat maradványaival. Tervezik, hogy a hatalmas csontvázat egy múzeumban kiállítják. Közben folyik a bálnaborjt keresése, mert miután a tetehez vezette a búvárokat, a nyílt vizek felé vette útját.

Le Télégramme

A párizsi katakombák

1955 óta a látogatók elől nagy részét lezárva tartják a Párizs alatt húzódó 300 kilométer hosszú katakombarendszernek. A l’Ossuaire Municipal, a világ egyik legbizarrabb alagúta. A *Colonel Henri Rol-Tanguy* sugárút 1-nél levő lejárattól azonban egy másik kilométeres szakasz idegenvezetők kalauzolásával látogatható.

A megvilágított labirintus néhai mészköbánya, innen termelték ki a Párizs építéséhez szükséges követ. Később azonban bezárt, majd a 18. század második felében, amikor Párizs rohamosan terjeszkedett, és a közegészségügyi veszélyt jelentő régi közműveteket fel kellett emiatt szelni, a halottak csontjait ebbe a kiürült alagútrendszerbe szállították. Körülbelül 6 millió ember földi maradványai találhatók itt lent. Táblákkal látták el az egyes temetőkből idehozott csontokat. A táblák a felvezető temető nevét és az átszállítás évét pontosan mutatják. Változatos a különböző helyekről idezállított földi maradványok elrendezése is. Helyenként a csontokat sorban rendezték el, közéjük díszítések koponyáikat helyezték. Máshol a koponyák helyezkednek el sorban, egy másik szakaszban viszont kereszt- vagy szívalakban. A katakombarendszer napjainkban is tartogat meglepetéseket: a rendőrség hol horrorfilmeket és thrillereket vetított titkos moziterembe, hol föld alatti piknikre, hol pedig orgázó titkos társaságokra bukkan a barlangrendszer feltáratlan járataiban.

Kurír

Arik Brauer-Kirche

Az ez év január 24-én elhunyt művész Arik Brauer az 1967 és 1971 között emelt épület homlokzatára 1996-ban tervezett meg egy képcsoportot, amely kiemeli a zsidóság és a kereszténység kapcsolatát.

Gabriela Kleesadl idegenvezető szerint, a központi képen látható úrvacsora egy zsidó Seder-ünnep minden elemét tartalmazza. Láthatók azok a szimbolikus ételek, amelyeket a húsvéti ünnep

előestéjén fogyasztanak – a keserű káposztát, a bárányt, a kacsát, a gyümölcspürét, a kovásztalan kenyeret. A kép alsó részében a különböző figurák felvonulása utal a „Chad Gadja” dalra, „zsidó csillaggal”. A kompozíció nagyon hasonlít az 1983/84-ban készült „Apám télen” című festményéhez, amelyben Brauer a koncentrációs táborban meggyilkolt apját sárga „zsidó csillaggal” ábrázolta. A templomom látható festményen Mária a csecsemő Jézust hordozza, melynek feje egy Dávid-csillag alakjában kopott sapkában van. Máriának is ezt a csillagot kellett volna viselnie, ha a holokauszt korában él volna. A kép megrendelésekor Brauernek a kereszténységgel és a zsidósággal való kapcsolata korántsem volt vitatott.

A templomot hosszas sürgetés után egy korábbi szükség-templom helyére építették. A követelmény az volt, hogy a templommal egy időben kőoldalt egy egy ötemeletes lakóépületet is fel tudjanak építeni. Gyakorlatilag két nagy épülettömb közé szorították a templomot. Ladislav Hruska építészes főként teotálakok kialakításával sikerült fénytérlet létrehozni a tömszerű épületek között, amely az oldaltérre világosabbá teszi. Arik Brauer évtizedekkel később alkotott festményével a templom valóban elválik környezetétől.

Az elkövetkező években a kerületben folyó hatalmas felújítási munkálatok miatt a templom egyre láthatóbb lesz.

A kráterbe épült romantikus kisváros

A Ries-kráter meteorit becsapódása következtében keletkezett 14,5 millió évre ezelőtt. Ezt állapította meg 1961-ben Eugen Merle Shoemaker amerikai geológus. A másfél kilométer átmérőjű meteorit 1,8 milliónyi Hirosimára ledobott atomomba energiáját szabadította fel és egy 25 km átmérőjű krátert hozott létre.

Ebbe a kráterbe épült a bajorországi Nördlingen. A 20 ezer fős kisváros igazi különlegessége. Az óvárost körülölel teljes kör alakú városfal a sugarasan elhelyezkedő romantikus szűk utcák, sikátorok különleges hangulattal árasztanak.

A város már egy 898-ban alapott település volt, mint azt az abban az évben kelt dokumentumon említik. Két fő kereskedelmi út (Frankfurt / Würzburg - Augsburg és Nürnberg - Ulm) kereszteződésében való elhelyezkedése miatt Nördlingen a középkortól a kora újkorig fontos kereskedelmi központ volt. Ma harangtorna, vízimalma, kolostora, jellegzetes bajor házai és karácsonyi vására miatt látogattják.

Műanyag hulladék nélküli Dunáért

A projekt PlasticFreeDanube a Dunában úszó műanyag hulladékokkal foglalkozik. A projekt célja, hogy adatokat gyűjtsön a jelenlegi szennyezés mértékéről, majd akciótérvet készítsen a műanyag hulladék eltávolítására.

A műanyag hulladék globális problémává vált. Különböző a világtengerek ökoszisztémáiban jelen komoly környezeti problémát mind regionális, mind globális szinten. A szennyezés egyik fő útjának tekintik a folyókat. A környezeti hatások, a hulladékok forrásait és a belépési utakat, vagyis azt, hogy a hulladék hogyan kerül a vízi utakba, azonban még mindig nem kutatták megfelelően.

A PlasticFreeDanube projekt a makro-műanyag szennyezésre összpontosít, vagyis az öt milliméternél nagyobb műanyag részekre, magában a Dunában és a Duna mentén. Először ki kell dolgozni egy módszert a műnagszennyezés mérésére. Pontosabban fel kell deríteni a forrásokat, megmérni a mennyiséget, mérni a folyók vízhozamát és a környezeti veszélyeket. Ezután ki kell értékelni az adatokat, és ezt követően lehet az akciótérvet elkészíteni.

A projekt figyelemmel kíséri a Duna Béctől a szlovákiai bósi erőműig terjedő szakaszát. Ez a szakasz magában foglalja a két nagyváros Bécs és Pozsony területét, a két erőművet Freudenau-Ausztriában és Bóst Szlovákiában, valamint a Duna szabadon áramló szakaszát a Béctől keletre elterülő Donauauen Nemzeti Parkot.

A kétoldali projektet öt osztrák és szlovák partner, valamint 18 stratégiai partner hajtja végre. A projektmenedzsmentet a Hulladékgazdálkodási Intézet (ABF) és a Bécsi Természet- és Élettudományi Egyetem (BOKU) végzi. A Blue Generation stratégiai partnerként is részt vesz. A projekt 2017. október 1-jén kezdődött, az adatok kiértékelése folyamatban van.

A NŐ, AKI MEGMENTHETI A VILÁGOT

KARIKÓ KATALIN

Ezzel a címmel készített dokumentumfilmet a francia televízió Dr. Karikó Katalinnal, a University of Pennsylvania biokémikus egyetemi docensével, a BioNTech alelnökével, abból az alkalomból, hogy az ő kutatómunkája lett lehetővé az Európában és az Amerikai Egyesült Államokban elsőként jóváhagyott vakcinák létrehozását.

A nagyjából húsz éve folyamatosan fejlesztett technológiája segítségével kevesebb mint egy év alatt hatékony vakcinákat lehetett kifejleszteni egy új vírusra, és mivel egyszerűen szerkeszthető, a mutációkkal is könnyebb lehet vele felvenni a harcot. A jövőben ráadásul a malária, a HIV és akár még különböző ráktípusok ellen is bevetethetik.

Az MIT Technology Review a 2021 tíz legfontosabb, áttörő technológiája között elsőként sorolja fel Hírvívó RNS (mRNS) vakcinák létrehozását, melyek mögött a szintetikus mRNS alapú oltóanyagok technológiájának szabadalmaztatója Karikó Katalin áll.

Karikó Katalin a Nagy-Kunságban, Kádár Magyarországnál nőtt fel.

Életének nagy részét laboratóriumokban, Magyarországon és az USA-ban a legnagyobb névtelenségben töltötte.

Tavaly december végétől, amikor elkezdődött a két híres Covid-19 pandémia elleni oltás, a világ médiája szárnyára kapta a magyar kutató nevét. A Discovery Channel másfél órás műsorában szerepelt, a CNN, a Guardian, a Die Zeit mind az ő interjújával jöttek elő.

A ma Pennsylvániában élő Karikó Katalin Kisújszállásan nevelkedett 18 éves koráig, minden interjújában megemlíti, hogy a falujában és később a szegedi egyetemen lelkes, jó tanárai voltak.

Az egyetem elvégzése után a tudományág magyarországi fellegvárában, a Szegedi Biológiai Központban dolgozott, harmincéves, amikor megszűnt a kutatócsoportja, elkezdődött ugyanis az időszak, amikor a lehetőségek, a felszerelés és a pénz hiánya miatt a felkészült magyar kutatók nyugat-európai és amerikai kutatóintézetekben találnak kutató-saikkhoz lehetőséget.

Akkoriban a biológiában divatos volt a DNS kutatás, de Karikó Katalin már a kezdetektől az RNS kutatásában bízott és ezt a rögeszméjét nem adta fel. Több helyen először Európában, majd az USA-ban végez kutatásokat, de végül is a Philadelphiái University of Pennsylvania alkalmazásában kutatótt 24 évig, itt sikerült 2005-ben kollégájával Drew Weissman orvoskutatóval a szintetikus mRNS alapú oltóanyagok technológiájának a szabadalmaztatása. 59 éves volt, amikor újabb döntés előtt állt, mert az egyetem megszűntette az állását, így elhagyta, hogy ingázik Németország és az USA között; a BioNTech egyik alapítója lett, mára pedig alelnöke. Ebben a cégbén dolgozhatták ki kevesebb mint egy év alatt a Covid-19 pandémia elleni vakcinát, s mivel egyszerűen szerkeszthető, a mutációkkal is könnyebben lehet vele felvenni a harcot, s ez a technológia a jövőben ráadásul a malária, a

HIV és akár még különböző ráktípusok ellen is bevetethető.

A két Covid-19 elleni védőoltás eredetében a (hírvívó) messenger RNS alapján Karikó Katalin magyar tudós áll, akit egyesek az emberiség megmentőjeként és leendő Nobel-díjasaként látnak, többek között Richard Dawkins evolúcióbiológus szerint úttörőnek számít Karikó Katalin ötlete, megnyitotta a kaput a biomedicina forradalmának.

A Nemzetközi Nőnap alkalmából az Európai Parlamentben Katalinnal készített interjú is bejárta a világsajtót. A magyar biológus fontosnak tartja, hogy a férfiak és a nők együtt dolgozzanak a tudományban, hiszen a nők gyakran más szempontból látnak egyes dolgokat, ez pedig előrébb lendítheti a kutatások eredményeit.

A BioNtechnél (Mainz) a női és a férfi kutatók száma közel megegyezik, sőt a női vezetők aránya magasabb.

A hirtelen jött és nem kívánt népszerűséget arra használja, hogy inspiráljon másokat a kitarásra, vagy gyerekeket arra, hogy kutatói pályáról álmodjanak. Nagyon fontos lenne szerinte, hogy a tanárok, a kutatók és az egészségügyben dolgozók nagyobb társadalmi és anyagi megbecsülésben részesüljenek. „Sokkal több pénzt kell fordítani az oktatásra, az alap és alkalmazott kutatásokra, mert ezek a befektetések sokszorosan megtérülnek” – vélekedett Karikó Katalin.

Ugyan magyar film még nem készült róla, de Szeged városa díszpolgárrá választotta és az egyeteme pedig díszdoktorrá avatta, a március 15-i nemzeti ünnep alkalmából a magyar államfő Széchenyi-díjat adományozott a kutatóbiológusnak. A szegedi Dugonics András társaság Katalinnal folytatott ismeretterjesztő beszélgetése a Youtube csatornán látható.

Az Amerikai Magyar Akadémikusok Társasága tiszteletbeli tagjává választotta.

Az orvosi alaplatutásokban elért sikeres tevékenységükért amerikai nagy elismerést, a Lewis S. Rosenstiel-díjat adták át neki és munkatársának Drew Weissmannnak. A laudációt többek között Anthony Fauci, az amerikai elnök legfőbb egészségügyi tanácsadója mondta.

A magyar biológus-kutató még sok mindent szeretne csinálni; a BioNTechnél kutatótársait most egy rákellenes vakcinán dolgozik, és kutatják a tolerancia kialakításának lehetőségét messenger RNA-val, az autoimmun betegségek gyógyítására. A fertőzések elleni védőoltások kidolgozása szintén folytatnak kísérleteket. Ha influenzajárvány tör ki, az mRNS-vakcina sokkal gyorsabban elkészülhet, mint a hagyományos, tojásban tenyésztett változat.

Mára több százmillió, s egy év múlva több milliárd lesz azoknak az embereknek a száma, akiket Karikó szabadalma alapján mRNS vakcinával oltottak be. Az USA-ban pl. napon-ta négy és félmillióan kapják meg a védőoltást. Ennél nagyobb elismerés egy kutató számára aligha lehet.

Bika JULIANNA (USA)

Vicces szösszensek

Beküldte: LEVAL ÁGOSTON

Attila egy átmulatott éjszaka után kijött a sátrából, szétnézett és ezt mondta: „Hun vagyok?”

Magyar tudósok megállapították, hogy napi fél deci pálinka nemcsak egészséges, de kevés is.
*
Mérlegre álltam és rájöttem: Akinek aranyból van a szive, drótkötélből az idegei, acélból a jelleme, az nem lehet könnyű.

A fény gyorsabban terjed, mint a hang. Ezért van az, hogy ránézésre valaki értelmesnek tűnik, egészen addig, amíg meg nem szólal.

A nők nem öregszenek. A férfiak látása romlik.
*
Ne szomorkodj. Tudod, mikor egy ajtó becsukódik, kinyílik egy másik.
*
Tudom, nekem is volt Daciám.

Anyu azt mondta: Nem az a bátor, aki sose fél, hanem aki hashajtóra altatót vesz be.

Mondja Uram, mennyi az évi fizetése?
– Azt sem tudom, ki az az Évi.

Mit hoztál a gyereknek?
– Amit kértél, pálinkát...
– Pelenkát, te szerencsétlen.
*
Mit csinálsz holnap?
– Megyek, szemüveget veszek.
– És azután?
– Aztán meglátom.
*

Ha egy nő elődönti: bosszút áll, még az ördög is leül és leckét vesz.

Az egyedülálló férfi hűfogásos vacsorája: egy zsiroskenyér és hat doboz sör.

Hűségés nő az, aki eldöntötte, hogy egész életében csak egy pasit fog idegesíteni.
*
Tégla nélkül építettek házat, de pálinka nélkül sose.

<https://www.becsinaplo.eu>

BESZÉLJÜNK NYÍLTAN AZ EUTANÁZIÁRÓL!

Az eutanázia témája sok embert, társadalmat, jogállamot, vallást, szociológiai kutatást és orvosi gondolkodást évszázadok óta foglalkoztat. Befolyásolhatja az orvosok mindennapos lelkiismeretes gyógyító tevékenységét, a halállal való szembenézést. Viták folytak, folynak napjainkban is, hogyan ítéljük meg az eutanáziát, helyes-e az alkalmazása, vagy tiltott, ez teszi aktuálissá a kérdést. Véleményem szerint a jogkövető magatartás a kötelező.

Az orvosok a hippokratészi esküvel a gyógyításra, a halál megelőzésére, a betegek minden eszközzel való segítésére kötelezték magukat. Adódik a kérdés, a minden eszközzel való segítés, a mindenáron életben tartott reménytelen, szenvedő betegek esetében, mikor járunk el a hippokratészi eskü szemlémében, lelkiismeretünk szerint és mikor a betűk értelmezésében. Dilemma.

Az **eutanázia** a görög ευθανασία – ,*eu jó, szép, kellemes és* θάνατος *halál* szavakból áll össze. „Az eutanázia mai jelentése: a gyógyíthatatlan beteg halálának – a beteg kívánságára vagy beleegyezésével történő – aktív vagy passzív meggyorsítása, illetve a páciens részéről szükséglettelne tartott orvosi beavatkozásról való tudatos lemondás.” A Wikipédia definíciója, aminél jelenleg nem tudok jobbat.

Az eutanázia hívei abból a tényből indulnak ki, hogy amikor az élet hasznossága csökken, vagy egyenesen a végéhez közeledik, másfajta segítségére van szükség. Így szerintük a gyógyíthatatlan és fájdalmas betegség, vagy a végstádiumba jutott beteg esetében az élet fenntartása már nem áll érdekében sem a betegnek, sem a családjának, hozzátartozóinak, sem a társadalomnak.

Ebből adódik az a következtetés, hogy az embernek nemcsak az életéhez van joga, hanem a halálához is. Az emberhez méltó halálhoz való jogról beszélhetünk.

A szenvedéstől való menekülést, megszüabadult humanista elvekkel magyarázzák, ám ez a vonatkozásban szembe kerülnek a vallásokkal – melyek a szenvedést az élet természetes részének fogják fel, sőt bizonyos lelki megistültságot rendelnek hozzá.

A legtöbb állam jogrendszerében az eutanáziát vagy öngyilkosságnak, vagy gyilkosságnak tekintik, ha mások követik el.

Az a vélemény, amely szerint az eutanázia erkölcsi szempontból megengedhető, egészen Szókratészig, Platónig és a sztoikus filozófusokig vezethető vissza. A hagyományos keresztény és a legtöbb vallási elutasítja.

Az eutanázia legalizálására vonatkozó szervezett mozgalom Angliában 1935-ben indult, amikor C. Killick Millard megalapította a Voluntary Euthanasia Legalisation Society nevű szervezetét – az eutanázia törvényesítéséért küzdő önkéntesek társaságát. A társaság törvénytervezetét a Lordok

Háza 1936-ban és 1950-ben elutasította. Az Egyesült Államokban az Euthanasia Society of America szervezetét 1938-ban alapították. Magyarországon az 1997. évi CLIV. törvény szabályozza a passzív eutanázia engedélyezését, eseteit, feltételeit:

• *A cselekvőképes beteget megilleti az ellátás visszautasításának joga, kivéve, ha annak elmaradása mások életét vagy testi épségét veszélyeztetné.*

• Főszabály szerint 18. életévét betöltött személy elhet e jogával, kivéve, betegsége veszélyeztetné mások életét, például járványügyi szempontból kórházi ápolás kötelező egyes betegségeknél (pl. vesztettség).

A beteg minden olyan állapotban várhatóan súlyos vagy maradandó károsodás következtében, csak közokiratban vagy teljes bizonyító erejű magánokiratban, illetve írásképtelensége esetén két tanú együttes jelenlétében utasíthat vissza. Ez utóbbi esetben a visszautasítást az egészségügyi dokumentációban rögzíteni kell, amelyet a tanúk aláírásukkal hitelesítenek.

• Például visszautasíthatja a gyógyszeres, kemoterápiás, onkológiai kezeléseket, feltétl a közokiratban, teljes bizonyító erejű magánokiratba foglalás.

A betegsége természetes lefolyását lehetővé téve az életfenntartó vagy életmentő beavatkozás visszautasítására csak abban az esetben van lehetőség, ha a beteg olyan súlyos betegségben szenved, amely az orvostudomány mindenkor állása szerint rövid időn belül – megfelelő egészségügyi ellátás mellett is – halálhoz vezet és gyógyíthatatlan.

• Életmentő beavatkozás például műtét, azonnali gyógyszeres kezelés, életfenntartó beavatkozás például az újraélesztés. A súlyos betegségnél feltétel, hogy rövid időn belül halálhoz vezessen.

Az életmentő, életfenntartó beavatkozás visszautasítását csak akkor érvényes, ha egy három- vagy négy tagú orvosi bizottság a beteget megvizsgálja és egybehangzóan, írásban nyilatkozik arról, hogy a beteg döntését annak következményeinek tudatában hozta meg, illetve, hogy a súlyos, halálhoz vezető betegség fennáll, továbbá a beteg az orvosi bizottság nyilatkozatát követő 3. napon – két tanú előtt – ismétellen kinyilvánítja a visszautasításra irányuló szándékát. Amennyiben a beteg nem járul hozzá az orvosi bizottság vizsgálatához, a kezelés visszautasítására vonatkozó nyilatkozata nem vehető figyelembe.

• E szakasz már az eljárást rendezzi, csak testület dönthet a kérdésben, az ismételt kijelentés és a tanúk is érvényességi feltételei a nyilatkozatnak.

A bizottság tagjai a beteg kezelőorvosa, egy – a beteg gyógykezelésében nem vevő –, a betegség jellegének megfelelő szakorvos, valamint egy pszichiáter szakorvos.

• E szakasz az orvosi testület függetlenségét (gyógykezelésben részt nem vevő orvos), szakértelmét (szakorvos, kezelőorvos, pszichiáter szakorvos) biztosítja.

A beteg nem utasíthatja vissza az életfenntartó vagy életmentő beavatkozást, ha várandós és előre láthatóan képes a gyermek kihordására.

Terhességnél, várandósságnál a gyermek életéhez való joga előnyt élvez a beteg – anya – halálához való jogánál, így a törvény elutasítja a várandós anya ilyen irányú kérélmét.

Az ellátás visszautasításának esetén meg kell kísérelni a beteg döntése hátterében lévő okok – személyes beszélgetés alapján történő – feltárását és a döntés megváltoztatását. Ennek során ismétellen tájékoztatni kell a beavatkozás elmaradásának következményeiről.

• A törvény szerint a betegnek meg kell adni minden tájékoztatást egészségügyi helyzetéről, személyes beszélgetésre, okok megismerésére van szükség. A törvény vitathatóan a döntés megváltoztatását is célul tűzi ki, mely döntéssel való vitaköz nyilvánvalóan nem az orvos feladata.

A beteg a visszautasításra vonatkozó nyilatkozatát bármikor, alaki kötöttség nélkül visszavonhatja. Akár szóban is vissza lehet vonni az írásban tett nyilatkozatot.

Cselekvőképtelen és korlátozottan cselekvőképes betegnél, ha az ellátás elmaradása súlyos vagy maradandó károsodás bekövetkezésével fenyeget, nem utasítható vissza.

• Tehát például kiskorú gyermeknél a szülők nem utasíthatják vissza a kemoterápiás kezelést, ha a rák még nem előrehaladott stádiumú.

A cselekvőképtelen és korlátozottan cselekvőképes beteg esetén az életfenntartó vagy életmentő beavatkozás visszautasítására csak abban az esetben van lehetőség, ha a beteg olyan súlyos betegségben szenved, amely az orvostudomány mindenkor állása szerint rövid időn belül – megfelelő egészségügyi ellátás mellett is – halálhoz vezet és gyógyíthatatlan és az egészségügyi szolgáltatott beavatkozás visszautasítására csak abban az esetben van lehetőség, ha a beteg olyan súlyos betegségben szenved, amely az orvostudomány mindenkor állása szerint rövid időn belül – megfelelő egészségügyi ellátás mellett is – halálhoz vezet és gyógyíthatatlan és az egészségügyi szolgáltatott beavatkozás visszautasítására csak abban az esetben van lehetőség, ha a beteg olyan súlyos betegségben szenved, amely az orvostudomány mindenkor állása szerint rövid időn belül – megfelelő egészségügyi ellátás mellett is – halálhoz vezet és gyógyíthatatlan és az egészségügyi szolgáltatott beavatkozás visszautasítására csak abban az esetben van lehetőség, ha a beteg olyan súlyos betegségben szenved, amely az orvostudomány mindenkor állása szerint rövid időn belül – megfelelő egészségügyi ellátás mellett is – halálhoz vezet és gyógyíthatatlan és az egészségügyi szolgáltatott beavatkozás visszautasítására csak abban az esetben van lehetőség, ha a beteg olyan súlyos betegségben szenved, amely az orvostudomány mindenkor állása szerint rövid időn belül – megfelelő egészségügyi ellátás mellett is – halálhoz vezet és gyógyíthatatlan és az egészségügyi szolgáltatott beavatkozás visszautasítására csak abban az esetben van lehetőség, ha a beteg olyan súlyos betegségben szenved, amely az orvostudomány mindenkor állása szerint rövid időn belül – megfelelő egészségügyi ellátás mellett is – halálhoz vezet és gyógyíthatatlan és az egészségügyi szolgáltatott beavatkozás visszautasítására csak abban az esetben van lehetőség, ha a beteg olyan súlyos betegségben szenved, amely az orvostudomány mindenkor állása szerint rövid időn belül – megfelelő egészségügyi ellátás mellett is – halálhoz vezet és gyógyíthatatlan és az egészségügyi szolgáltatott beavatkozás visszautasítására csak abban az esetben van lehetőség, ha a beteg olyan súlyos betegségben szenved, amely az orvostudomány mindenkor állása szerint rövid időn belül – megfelelő egészségügyi ellátás mellett is – halálhoz vezet és gyógyíthatatlan és az egészségügyi szolgáltatott beavatkozás visszautasítására csak abban az esetben van lehetőség, ha a beteg olyan súlyos betegségben szenved, amely az orvostudomány mindenkor állása szerint rövid időn belül – megfelelő egészségügyi ellátás mellett is – halálhoz vezet és gyógyíthatatlan és az egészségügyi szolgáltatott beavatkozás visszautasítására csak abban az esetben van lehetőség, ha a beteg olyan súlyos betegségben szenved, amely az orvostudomány mindenkor állása szerint rövid időn belül – megfelelő egészségügyi ellátás mellett is – halálhoz vezet és gyógyíthatatlan és az egészségügyi szolgáltatott beavatkozás visszautasítására csak abban az esetben van lehetőség, ha a beteg olyan súlyos betegségben szenved, amely az orvostudomány mindenkor állása szerint rövid időn belül – megfelelő egészségügyi ellátás mellett is – halálhoz vezet és gyógyíthatatlan és az egészségügyi szolgáltatott beavatkozás visszautasítására csak abban az esetben van lehetőség, ha a beteg olyan súlyos betegségben szenved, amely az orvostudomány mindenkor állása szerint rövid időn belül – megfelelő egészségügyi ellátás mellett is – halálhoz vezet és gyógyíthatatlan és az egészségügyi szolgáltatott beavatkozás visszautasítására csak abban az esetben van lehetőség, ha a beteg olyan súlyos betegségben szenved, amely az orvostudomány mindenkor állása szerint rövid időn belül – megfelelő egészségügyi ellátás mellett is – halálhoz vezet és gyógyíthatatlan és az egészségügyi szolgáltatott beavatkozás visszautasítására csak abban az esetben van lehetőség, ha a beteg olyan súlyos betegségben szenved, amely az orvostudomány mindenkor állása szerint rövid időn belül – megfelelő egészségügyi ellátás mellett is – halálhoz vezet és gyógyíthatatlan és az egészségügyi szolgáltatott beavatkozás visszautasítására csak abban az esetben van lehetőség, ha a beteg olyan súlyos betegségben szenved, amely az orvostudomány mindenkor állása szerint rövid időn belül – megfelelő egészségügyi ellátás mellett is – halálhoz vezet és gyógyíthatatlan és az egészségügyi szolgáltatott beavatkozás visszautasítására csak abban az esetben van lehetőség, ha a beteg olyan súlyos betegségben szenved, amely az orvostudomány mindenkor állása szerint rövid időn belül – megfelelő egészségügyi ellátás mellett is – halálhoz vezet és gyógyíthatatlan és az egészségügyi szolgáltatott beavatkozás visszautasítására csak abban az esetben van lehetőség, ha a beteg olyan súlyos betegségben szenved, amely az orvostudomány mindenkor állása szerint rövid időn belül – megfelelő egészségügyi ellátás mellett is – halálhoz vezet és gyógyíthatatlan és az egészségügyi szolgáltatott beavatkozás visszautasítására csak abban az esetben van lehetőség, ha a beteg olyan súlyos betegségben szenved, amely az orvostudomány mindenkor állása szerint rövid időn belül – megfelelő egészségügyi ellátás mellett is – halálhoz vezet és gyógyíthatatlan és az egészségügyi szolgáltatott beavatkozás visszautasítására csak abban az esetben van lehetőség, ha a beteg olyan súlyos betegségben szenved, amely az orvostudomány mindenkor állása szerint rövid időn belül – megfelelő egészségügyi ellátás mellett is – halálhoz vezet és gyógyíthatatlan és az egészségügyi szolgáltatott beavatkozás visszautasítására csak abban az esetben van lehetőség, ha a beteg olyan súlyos betegségben szenved, amely az orvostudomány mindenkor állása szerint rövid időn belül – megfelelő egészségügyi ellátás mellett is – halálhoz vezet és gyógyíthatatlan és az egészségügyi szolgáltatott beavatkozás visszautasítására csak abban az esetben van lehetőség, ha a beteg olyan súlyos betegségben szenved, amely az orvostudomány mindenkor állása szerint rövid időn belül – megfelelő egészségügyi ellátás mellett is – halálhoz vezet és gyógyíthatatlan és az egészségügyi szolgáltatott beavatkozás visszautasítására csak abban az esetben van lehetőség, ha a beteg olyan súlyos betegségben szenved, amely az orvostudomány mindenkor állása szerint rövid időn belül – megfelelő egészségügyi ellátás mellett is – halálhoz vezet és gyógyíthatatlan és az egészségügyi szolgáltatott beavatkozás visszautasítására csak abban az esetben van lehetőség, ha a beteg olyan súlyos betegségben szenved, amely az orvostudomány mindenkor állása szerint rövid időn belül – megfelelő egészségügyi ellátás mellett is – halálhoz vezet és gyógyíthatatlan és az egészségügyi szolgáltatott

Trump és a republikánusok

Február utolsó napján Trump exelnök újra nyilvánosan megszólalt. A Konzervatív Politikai Akciócsoport (CPAC) jelentős jobboldali civilszerveződés orlandói (Florida) éves rendezvényén tartott szónoklatot. Megismételte, hogy a demokraták elcsalták a választást, egyúttal jelezte, hogy azon gondolkodik, hardszszor is (sic!) legyőzi őket, vagyis 2024-ben indul az elnökválasztáson. Bident, egyetlen hónapos elnöki tevékenysége alapján, minden idők legrosszabb amerikai elnökének kiáltotta ki. Trump hozta megszokott modorát, és nem mondott sem újat, sem meglepőt, egyetlen dolgot leszámítva, melynek csak akkor lenne jelentősége, ha Trump állná a szavát. Mint tudjuk ez finoman fogalmazva rá nem jellemző. Azt ígéri Trump: nem indít új pártot, hiszen „miénk a Republikánus Párt”, nem gyengíteni, megosztani, de megerősíteni kell, hogy újabb győzelemre kerüljen.

Izgalmas dolgok történnek az Amerikai Egyesült Államokban manapság, de álljon itt előbb egy kis történeti visszatekintés. Kialakulásokor és még sokáig az USA-ban is sokkal összetettebb volt a politikai paletta, mint manapság, viszont már hosszú ideje két párt, a Republikánus (GOP – Grand Old Party) és a Demokrata párt politikai váltakozása határozta meg az ország politikai életét. E két párt mai heves ellenségeskedését nézve, hihetetlen, hogy az USA egyik legkorábbi pártja a Demokrata-Republikánus párt volt! A legelső párt a Federalista Párt (1789) ellen Thomas Jefferson és James Madison előbb egy kormányzatellenes átmeneti pártot hoztak létre, majd 1792-ben megalapították a Demokrata-Republikánus pártot. Erre a pártra vezeti vissza történetét a Demokrata Párt, melyet Andrew Jackson hívei alapítottak meg 1828-ban, és a világ legrégebbi politikai pártjaként emlegetik! Klasszikus liberális pártról volt szó sokáig, mindaddig míg a párt a 20. század kezdetéig komizodult a progresszív reformok irányába.

A gyökeres váltást Roosevelt elnök New Deal-je hozta meg a 30-as években, mely határozott szociál-liberális jelleggel adott a Demokrata Pártnak. Mindez az 1964-es Civil Rights Act (Polgári-és Munkajogi Törvény) és 1965-ös Voting Rights Act (Választási Törvény) koronázta meg. Európai fogalmakkal élve a Demokrata Párt ma szociál-demokrata párt. A változás, változtatás, társadalmi alkalmazkodás és jobbulás-jobbitás híve. Ezen dolgoznak a párt elnökei, szenátorai és kormányzói, több-kevesebb sikerrel.

A Demokrata Párt mai esküdt ellensége, a Republikánus Párt nem a Jefferson és Madison-féle Demokrata-Republikánus párt schizmájából jött létre, mint gondolnánk, hanem évszázadokkal később, 1854-ben alapították a részlegesen további kiterjesztése ellen fellépő politikusok. Abraham Lincoln volt az USA első republikánus elnöke és elnöksége alatt a republikánus többségű Kongresszus 1865-ben betiltotta a rabszolgaságot. Embereisegeseb, társadalmilag progresszívabb aktust el sem lehet képzelni! A döntésnek polgárháború lett a következménye, mely végül a rabszolgafelszabadító Észak elsőprő győzelmével végződött a rabszolgatartó Dél ellen. Ha a Republikánus Párt 1865-ben még ilyen helyesen járt el, pontosan száz évvel később 1965-ben a már említett Voting Rights Act hatására - mely a fekete amerikaiak szavazati jogát kiterjesztette és garantálta - a párt hívei többségeket elégedetlenségűvé váltotta ki, ezért a párt jobbra tolódott el. A hatvanas évekre alakult ki a helyzet, miszerint az északi államok elsősorban demokraták, míg a déliek republikánusok. Ez a helyzet mára hangsúlyosabban a keleti (atlanti)- és nyugati (csendes-óceáni) part államaira tevődött át, melyek elsősorban demokrata beállítottságúak, míg az USA középső területeinek az államai inkább republikánusok.

Az USA-ban jó ideje gyakorlatilag kétpártrend-szer létezik. A demokaták (általában) progresszívek, míg a republikánusok konzervatívok. Az elnökválasztásokon rendszerint a demokaták nyerik meg a populáris szavazatok többségét, de az elektoros rendszernek köszönhetően a republikánusok erősen tartják (még) magukat. A rendszer nem tökéletes, de egészen jól működött és stabil volt. És akkor jött Trump.

Trump nem republikánus. Trump demagóg és oppurtunista. Régóta elnöki ambíciókat dédelgett, és mint szükkelt oppurtunista, pontosan megérezte hol és mikor kell indulnia. A Republikánus párt tökéletes, de egészen jól működött és stabil volt. És akkor jött Trump. Trump demagóg és oppurtunista. Régóta elnöki ambíciókat dédelgett, és mint szükkelt oppurtunista, pontosan megérezte hol és mikor kell indulnia. A Republikánus párt tökéletes, de egészen jól működött és stabil volt. És akkor jött Trump.

Trump demagóg és oppurtunista. Régóta elnöki ambíciókat dédelgett, és mint szükkelt oppurtunista, pontosan megérezte hol és mikor kell indulnia. A Republikánus párt tökéletes, de egészen jól működött és stabil volt. És akkor jött Trump.

KATÓ ZOLTÁN

Kína világaluralomra törekszik mind a kereskedelem, a politika és a hadászat terén. Törekvése sokoldalú és ravasz, de az erőszaktól sem riad vissza. A Kínai kultúra nem isteni törvényekre épült, mint a nyugati országoké. Az együttélést megfelelő viselkedésre vezetik vissza. Politikusok, tisztségviselők nem a nép megbízottjai, feladatuk nem a törvény értelmezése, hanem szerepük betöltése. A hierarchiában elért pozíciójuk határozza meg tekintélyüket. Ez a felgás demokratikus értelemben nem törvényesíti hatalmukat. Legfőbb tekintély a párt vezetők. Az állam a kínai nép dicsőséges múltjára és jövőjére hivatkozva képviseli a jogot és igazságot, a párt érdekeit és a rendet. Az ellenállás hazaárulás.

A fentebbi utalások biztosan megkönnyítik a kínaiak útjának követését életcéljuk elérése felé. Együttel néhány példával világítok rá politikájuk jelentőségére más népek vonatkozásában. Talán sikerül bizonyos elővigyázatosságra felhívni a figyelmet, mielőtt elfogadjuk barátai segítségüket.

A VPRO holland televízió egyik februári adásában a külföldre került kínaiak életét mutatta be. Sokan önként migráltak, hogy jobban érvényesülhessenek, mások, hogy szerződéses munkásként kínai projekteken dolgozzanak, persze vannak olyanok is, akik a diktatúrából menekültek.

A szerbek kebelbératai már nem az oroszok. Kínaiak építik a vasútvonalakat, hídakat, és egyre fontosabb szerepet töltenek be a nehéziparban. A fellendülésnek a korrupció mellett hátulütője is van. Egyik Belgrádtól délkeletre fekvő kisváros közelében lévő arany- és rézbánya kitermelési jogát megszerezték a kínaiak. A feldolgozó acélgyár annyira környezetszennyező, hogy a helyi lakosok kibírhatatlannak tartják a helyzetet. Hogyan kaphattak erre engedélyt? – kérdezte a riporter. „Ah... néhány ezer dollárért minden politikus megadja” – bizonygatták kórusban a körülállók.

Madagaszkár szigetén új autópálya mentén a

kínaiak vízierőművet is építettek. Termékeny talajon olcsó munkaerővel hatalmas gyapotföldeket létesítettek. Büszkén mutatják, hogyan és miként dolgoznak a helyi lakosok. A megtermelt gyapotot pedig elszállítják a kínaiak. Az illegális kínai halászhajók is sok gondot okoznak a hatóságoknak.

A Firenze közelében fekvő Prato városka híres textiliparáról nagy részben kínaiak vették át. Számuk már a lakosság negyedét is kiteszi, az olaszokat pedig külföldinek tekintik. Sokan illegálisan élnek ott, adót nem fizetnek. Az árucikkeket Kínában tervezik és félkész áruként szállítják Pratóba, ahol Made in Italy címkével látják el, majd drágán eladják.

Kambodzsában a Szihanoukville felszigetet megszállták a kínaiak és impozáns világgá alakították. A világ gazdagjai hetven kaszinóban, étjelt klubban, uszodában szórakozhatnak, és azt tehetik, ami tiltva van otthonukban. A tulajdonosok nyereségüket például Kényában fektetik be, ahonnan már saját vasútjukon szállíthatják haza, Kínába a nekik szükséges alapanyagokat. És mi halásan fogadjuk az olcsó kínai árut.

Hollandiában a leideni és a groningeni egyetem agódiók, mert a Konfucius Intézet – a kínai kultúráról képviselő irodák külföldön – mind agresszívebben nyomják az együttműködésre a pecsétet. Leiden például hajlandó kínai tanszéket létesíteni. Kína vállalná a költségek felét. Ez rendben is lenne, de annál kevésbé az, hogy kizárólag a kínaiak határozassák meg, ki, mit taníthat, és csak nekik lenne joguk az érintett professzor elbocsátására.

Vajon megfontolják-e a magyarországi vezetők, mikor és milyen baráti szerződést kötnek a kínaiakkal?

MUSTÓ SÁNDOR (Utrecht)

Az EU külügyminiszterei március 22-én egy magasrangú kínai személy és egy intézmény ellen büntető lépéseket foganatosítottak, ami az úgurokkal szembeni kínai bánásmódra vezethető vissza.

A bűdösbogar közgazdasági vonatkozásai

Itt van most ez a márványospoloska. Két-szeresen is most. Az első most a rovar haszaszeretével, a második pedig az ember-szeretetével kapcsolatos. Ezek ugye szép és dicséretes tulajdonságok, pláne egy kis rovarról. Csakhogy... Nem a saját hazáját szereti, ami valahol Ázsiában van, hanem a másokét. 2013 óta a miénket is szereti, mert idejött, és azóta nem akar hazamenni. Jól érzi itt magát, a fene a földt.

Most ősszel pedig erőt vett rajta az emberszeret. Mindenképpen ott szeretne lakni, ahol az emberek, és ebben a viszonzatlan szerelemben nem ismer sem határt, sem akadályt. Embri melegségre vágyik. Persze ki nem? De a márványospoloska az a melegt szereti, amit az emberek maguknak csinálnak, ha nem akarnak fájni. Az lehet hát az első közgazdasági vonatkozás, hogy fűtünk rá, ami ugye nincs ingyen. Ennél persze sokkal nagyobb hatással van a gazdaságra az a tulajdonságuk, hogy tönkreterezik a kultúrnövényeket. Olyanok, mint a kommu-nisták. Amihez hozzáérnek, az elpusztul. Sokan vannak, tehát sokan is pusztítanak. Továbbá nagy világutazók, akik hajóval közlekednek. Persze, most mit süti meg őket az emberek, és ha csak egyet is találnak egy hajón, akkor a hatóságok visszafordítják azt a hajót, amivel öpöloskasága méltóztatott külhonba érkezni. Azt olvasom, hogy már csak Új-Zélandot nem sikerült elfoglalniuk.

KATONA ANDRÁS

Alsó-Ausztria tájegységeinek egyenetlen fejlődése

(NÖ Wirtschaftspresdienst Nr. 1.625 vom 12.02.2021) Alsó-Ausztriának Bécs vonzáskörében lévő kerületei jelentős fejlődést mutatnak az elmúlt tíz évben, viszont ott a központtól távol eső vidékek egyre inkább lemaradnak. Ezt az egyenetlenséget mutatják a 2010-2020 közötti tíz év népességi adatai. Ezek szerint a legerőteljesebben fejlődik a Brucki kerület: tíz év alatt 13.400 személlyel 14,5%-os emelkedést mutat a 105.600-ra nőtt a lakosság száma. A további kedvezően fejlődő kerületek adatai: Baden 9.500 vagy 6,9%-os szaporulat, a teljes létszám 147.100-ra emelkedett; Mödling 5.900, vagy 5,2%, összalakult 119.200; Gänserndorf 10.500, 11,0%, 105.800, Sankt Pölteni kerület (Purkersdorf és a Bécserdő) 6.900, 5,6%, 132.100; Tullni kerület 9.500, 9,9%, 105.700, Korneuburg 6.900, 8,1%, 91.800.

A tartomány legnagyobb városai egyre kedvezőbb fejlődési adatokkal rendelkeznek, így Bécsújhely né- pessége 13,4%-kal vagy 5.500 szaporulattal 46.500 le- ket számlál; Sankt Pölten, a tartomány 55.900 lakosú fővárosa 4.000 vagy 7,7%-kal emelkedett; a 24.800 népesséű Krems 900 személlyel 3,7%-os többletre tett szert.

A központi városi településekkel szemben annál erősebb képet mutat a Duna és a cseh határ között elterülő Waldviertel (Erdővidék). Zwetl kerületben 1.900, 4,4%, Gmünd kerületben 1.600 4,4%, Hornban 600, 1,8%, Waidhofenben 1.400, 5,1% fogysít mutatót ki a statisztika 2010 és 2020 között. A népesség-csökkenés legfőbb oka a munkalehetőség hiánya.

A szomszédos Weinviertel (Borvidék) a borte- melésnek köszönhetően megnagyutató állapotokról tanúskodik. 1,51 millió hektoliterrel ugyan átlagos eredményt érték el 2020-ban, de ez a mennyiség az előző évihez képest 1,6%-kal több. Erre a vidékre erősen a fehérborok jellemzők. Ennek megfelelően 1.170.900 hektoliter fehérbor termett, de csak 341.400 hektoliter vörös. Hektáronként 63,5 hektoliter átlaggal. Alsó-Ausztria borainak 60%-át itt terem éspedig 14.220 hektár területen. www.statistik.at

Magyar jelen és perspektívák Romániában

Három miniszterrel és 12 államtitkárral vesz részt a Romániai Magyar Demokrata Szövetség a jelenlegi román kormány munkájában, amelynek egyik miniszterelnök-helyetese az RMDSZ elnöke, Kelemen Hunor. Ezzel együtt indokolatlan lenne azt állítani, hogy eljött a Kánaán a romániai magyarság számára.

A legutóbbi romániai parlamenti választás eredményei nyomán megkerülhetlenné vált az RMDSZ a jobboldali kormánytöbbség kialakításánál, így Florin Cițu miniszterelnök kabinetjében saját, voksokban kifejezett erejénél jóval nagyobb arányban képviselt a romániai magyarság. Ennek következtében Cseke Attila a fejlesztési, Tanczos Barna a környezetvédelmi, a kerekpáros paraolimpiai bajnok Novák Eduárd pedig az ifjúsági- és sportminiszteriumot vezetheti. Ugyanakkor öt megyében prefektust állíthatott az RMDSZ, további kilencben pedig alprefektust. A miniszteriumok közül az első kettő jelentős összegeket felhasználó, mondhatni stratégiai jelentőségű tárca, míg az európai alapok felhasználását felügyelő miniszterteriumban Hegedűs Csilla személyében államtitkári szinten van jelen a romániai magyar érdek.

Az elvárások természetesen nagyok, ennek ellenére dörösgé lenne azt feltételezni, hogy a magyar nemzetiségű miniszterek elsősorban a romániai magyar közösség érdekeit képviselhetik a kormányban. Mint ahogyan nem egészen három hónapon múltán kissekkor lenne minősíteni a tárcavezetőket teljesítményét. Anál is inkább, mivel az év első hetei a költségvetés kidolgozása és elfogadtatása, valamint a koronavírus-járvány elleni folyamatos harc, az oltási kampány minél szélesebb körű érvényesítése jegyében telt.

Ami a magyarság mindennapjainak han-

Népszámlálás Szlovákiában

A felvidéki magyarság számára létkérdés nemzetiségük vállalása Tavaly óta nemcsak a koronavírus-járvány, a kormány intézkedései, hanem a népszámlálás kérdése is nyomatékosan jelen van a szlovákiai közéletben. Hónapok óta a népszámlálás részleteit taglalta a média. Ami pedig a felvidéki magyarságot illeti, a civil szervezetek, a kulturális intézmények, a polgári társulások, szociológusok, ismert személyiségek komoly érvekkel szólították fel a lakosságot, hogy tegyék félre kitalításgüket, bátran vallják meg nemzetiségüket, a magyar nemzethez való tartozásukat. A kampány dicséretre méltóan komolyan zajlott, a többségben magyar lakosságú települések polgármesterei, képviselői, a pedagógusok, Csemadok-tagok szolgáltak érthető érvekkel, miért fontos az itteni magyarság szempontjából, hogy bár várhatóan kevesebben leszünk, mint tíz évvel ezelőtt, de legalább ne legyen drasztikusnak az a csökkenés.

Miért is fontos? Egyszerűen ha jogokat akarunk, ha a többségi nemzettel azonos elvárásokat kívánunk, akkor nem mindegy, mennyien vagyunk. Ettől függ, hogy magyar felirataink legyenek, a hivatalokban magyarul kommunikálhassunk, magyar formanyomtatványokat kapjunk, megmaradjanak iskolánk, intézményeink. A riadótztás pedig nem véletlen, hiszen az elmúlt évtizedekben fájdalom méreteket öltött a népességszökkenés. Az ok sokféle, elvárandó, elegendés és az országos átlagnál magasabb számú elhalálozás a szlovákiai magyarság körében. Szomorú tény az asszimiláció, sokan hátat fordítanak elődeik örökségének, lemondanak nemzetiségükről, anyanyelvükről, gyermekeiket szlovák iskolába járatják.

Az elmúlt hetekben a Kossuth Rádió Vasárnap-i újság című műsorában Duray Miklós és Gyurgyik László éppen a népességfogyás okait fejtegetté. Duray Miklós kifogásolta, hogy a jelenlegi kérdőívben két nemzetiség tűnethető fel, amely sok ember esetében zavart okozhat, és ugyanakkor homályos szándékokat is sejtet. Kihangsúlyozta, nemzetiség kizárólag egy van, ez a nemzethez való tartozást jelenti. Tíz évvel ezelőtt, a legutóbbi népszámláláskor viszont gondot okozott, hogy 382 493-an, a szlovákiai népesség 7 százaléka nem vallotta meg nemzetiségét, ezek között lehettek romák, csehek, de magyarok is, így lett ez a hivatalos adat szerint mintegy 480 000 a felvidéki magyarság száma.

Gyurgyik László részletesen elemezte a népesség számát a második világháború utáni első mostanág. A második világháború utáni első összeírásakor az 1950-es évek elején 319 000-en

Ezzel együtt máris több, az erdélyi magyar állal lakott régiókban megvalósítandó, állami költségvetési finanszírozású fejlesztési program körvonalazódik. Tanczos Barna célkitűzései között mindenekelőtt az állami erdészeti vállalat monopóliumának leépítése, tisztességes piaci viszonyok megteremtése, a medve-túlszaporodás kérdésének megoldása szerepel. Novák Eduárd részben a magyarországi gyakorlat „áttelepítésével” igyekszik rendet rakni az alulfinanszírozott román sport világában. Hegedűs Csilla arra hívta fel a figyelmet, hogy a helyreállítási alap kidolgozásakor odafigyelnek, hogy a kisvárosok számára külön források legyenek elérhetőek, amelyeket mindenki saját prioritási alapján tud felhasználni, ezeknek a településeknek ugyanis eddig kevés lehetőségük volt uniós pénzeket lehívni. A 13 kiemelt turisztikai útvonal közül néhány Székelyföld látványosságait is tartalmazza majd, ilyen például a háromszéki kúriák útja vagy a borvíz útja is. Ezeknek köszönhetően a települések lehetőséget kapnak arra, hogy feljuttassák az utak mentén lévő műemlékeket, kialakítsák, illetve továbbfejlesszék a turisztikai infrastruktúrát – mindezek pedig új munkahelyek megteremtéséhez is hozzájárulnak. Az máris egyértelmű, hogy a magyar miniszterek terveikkel esetenként több olyan érdeket is sértének, amelyek évtizedek óta táplálnak bizonyos kasszákat, illetve akadályozták az uniós források romániai felhasználását. Így egyelőre csak szurkolni tudunk, hogy legyen kitartásuk és elegendő támogatottságuk célkitűzéseik valóra váltásához.

Ami a magyarság mindennapjainak han-

Ami a magyarság mindennapjainak han-

Ami a magyarság mindennapjainak han-

Ami a magyarság mindennapjainak han-

Ami a magyarság mindennapjainak han-

Ami a magyarság mindennapjainak han-

Ami a magyarság mindennapjainak han-

Ami a magyarság mindennapjainak han-

Ami a magyarság mindennapjainak han-

Ami a magyarság mindennapjainak han-

Ami a magyarság mindennapjainak han-

Ami a magyarság mindennapjainak han-

Ami a magyarság mindennapjainak han-

Ami a magyarság mindennapjainak han-

Ami a magyarság mindennapjainak han-

Ami a magyarság mindennapjainak han-

Ami a magyarság mindennapjainak han-

Ami a magyarság mindennapjainak han-

Ami a magyarság mindennapjainak han-

Ami a magyarság mindennapjainak han-

Ami a magyarság mindennapjainak han-

Ami a magyarság mindennapjainak han-

Ami a magyarság mindennapjainak han-

Ami a magyarság mindennapjainak han-

Ami a magyarság mindennapjainak han-

Ami a magyarság mindennapjainak han-

Ami a magyarság mindennapjainak han-

Ami a magyarság mindennapjainak han-

Ami a magyarság mindennapjainak han-

Ami a magyarság mindennapjainak han-

Ami a magyarság mindennapjainak han-

Ami a magyarság mindennapjainak han-

Ami a magyarság mindennapjainak han-

Ami a magyarság mindennapjainak han-

Ami a magyarság mindennapjainak han-

Ami a magyarság mindennapjainak han-

Ami a magyarság mindennapjainak han-

Ami a magyarság mindennapjainak han-

Ami a magyarság mindennapjainak han-

Ami a magyarság mindennapjainak han-

Ami a magyarság mindennapjainak han-

Ami a magyarság mindennapjainak han-

Ami a magyarság mindennapjainak han-

Ami a magyarság mindennapjainak han-

Ami a magyarság mindennapjainak han-

Ami a magyarság mindennapjainak han-

Ami a magyarság mindennapjainak han-

Ami a magyarság mindennapjainak han-

Ami a magyarság mindennapjainak han-

Ami a magyarság mindennapjainak han-

Ami a magyarság mindennapjainak han-

Ami a magyarság mindennapjainak han-

Ami a magyarság mindennapjainak han-

Ami a magyarság mindennapjainak han-

Ami a magyarság mindennapjainak han-

Ami a magyarság mindennapjainak han-

Ami a magyarság mindennapjainak han-

Ami a magyarság mindennapjainak han-

Ami a magyarság mindennapjainak han-

Ami a magyarság mindennapjainak han-

Ami a magyarság mindennapjainak han-

Ami a magyarság mindennapjainak han-

Ami a magyarság mindennapjainak han-

Ami a magyarság mindennapjainak han-

Ami a magyarság mindennapjainak han-

Ami a magyarság mindennapjainak han-

Ami a magyarság mindennapjainak han-

Ami a magyarság mindennapjainak han-

Ami a magyarság mindennapjainak han-

Ami a magyarság mindennapjainak han-

Ami a magyarság mindennapjainak han-

Ami a magyarság mindennapjainak han-

Ami a magyarság mindennapjainak han-

Ami a magyarság mindennapjainak han-

Ami a magyarság mindennapjainak han-

Ami a magyarság mindennapjainak han-

Ami a magyarság mindennapjainak han-

Ami a magyarság mindennapjainak han-

Ami a magyarság mindennapjainak han-

Ami a magyarság mindennapjainak han-

Ernyő alatt

Ernyő alatt

Ernyő alatt

Ernyő alatt

Ernyő alatt

Ernyő alatt

Ernyő alatt

Ernyő alatt

Ernyő alatt

Ernyő alatt

Ernyő alatt

Ernyő alatt

Ernyő alatt

Ernyő alatt

Ernyő alatt

Szívbéli barátságot!

Tamási Áron szép szavát kölcsönzöm a címhez, mert talán ez fejezi ki legjobban mondanivalóm lényegét. Tíz éve tartalom nélküli szomágának vélték többen a magyar országgyűlésnek azt a döntését, hogy június 4-ét a nemzeti összetartozás napjának minősítette. Hogy az erről szóló törvényben sokkal több gondolat is bujkál, azt most nem részletezem, maradjunk csak a nemzetegyesítés kérdésénél. 1949 és ’89 között a hivatalos Magyarország feláldozta a határon túli magyarságot a proletár nemzetköziség, szebben mondva a jó szomszédsági kapcsolatok oltárán. Néhány üres frázist olykor elpufogtattak, de még arra sem volt bátorságuk, hogy 1968-ban a románokhoz hasonlóan megtagadják Csehszlovákia katonai lerohanását. Pedig épp a kisebbségi magyarság léte miatt erre jó okuk kellett volna. Csoda-e, ha aki a trianoni határokon kívülre született magyarnak, tehernek, hátránynak érezte magyarságát? Csoda-e, ha 6k 1990-ben ujjongva fogadták Antal József kijelentését arról, hogy lélekben 15 millió magyar miniszterelnökének érzi magát? Csoda-e, hogy 2004. december 5-én minden reményük összetörtött, és úgy érezték, Trianonnál nagyobb tragédia történt: az anyaország tagadta ki őket, nem az idegenek.

2010 óta nagyot fordult a világ, az anyaország figyelem és segítő keze Pozsonytól Brassóig, Munkácstól Lendváiig, Kassától Nagybecskerekig mindenütt érezhető. Eközben a szomszédainkkal való államközi kapcsolataink is javultak, bár Ukrajnával sok problémánk van, és Romániában egyes agresszív csoportok folyamatosan keserítik a magyarok mindennapjait.

Már a többedik generáció nőtt fel úgy, hogy a határon túli területek földrajzát soha nem tanulta, hogy irodalmáról, művészeti teljesítményéről semmit, illetve csak nagyon keveset tud, s nincsenek határon átnyúló baráti kapcsolatai. Akit nem ismerünk, nem is szerethetünk.

Tenni kell azért, hogy ne üres szólam legyen a nemzeti összetartozás, vagy ne csak akkor jelentkezzen, amikor éppen éz a ház. Mert olyankor azért megmozdulnak az anyaországiak. A nyolcvanas években sokezer házízsákban és csomagtartóban áramlott a könyv, a törtései élelmiszer és a gyógyszer Érdélybe, s most pedig folyamatosan megy a segítség a Kárpátalján élőkhez.

Annak érdekében, hogy a Kárpát-medence egészének szeretete hétköznapiaink része legyen, és növekedjen láthatóvá tegyünk összetartozásunkat, és növekedjen a térség értékeinek megismerése, elindítottuk

SURJÁN LÁSZLÓ

A trianoni döntés emberarcú hatásai Vas megyében II.

Kettősbirtokosság

A határszéli úti igazolványok használata az új államhatár rendszeres átjárhatóságot biztosított. Ennek kiemelten fontos szerepe volt a kettős birtokosság esetében. A szentpéterfai szőlőhegy Ausztriához került, a falu pedig visszakerült Magyarországra: de a határszéli úti igazolványokkal nem volt fennakadás a szőlőhegy művelésében. Az igazolványok az államhatárral rendelkeztek, vagy az államhatár mentére juttatott rokonsági kapcsolatok fenntartását is biztosították. A kismindrai Bauer Vince 1928-ban 8 hónapra kapott utlevélt, engedélyt Alsócsátárra, Csajtára, Kismardára és Pornóapátira vonatkozott.

A közigazgatási furcsaságokból

A közellátás és a közigazgatás területén egyaránt több következménye lett az új, rendkívüli helyzetnek. Az elcsatolt majd visszakерülő települések közül Nagynárdán és filiáiban – Alsó- és Felsőcsatár – nem volt polgári anyakönyvvezés, mert a felsőcsatári körjegyző elmenekült, az osztrákok pedig csak fél év múlva küldtek jegyzőt a településre. A házasságkötések egyházi rend szerint megtörténtek, majd a megszülető gyermekeket is megkeresztelték. De polgári anyakönyvvezés nem volt. Ez majd csak 1924 és 1927 között valósult meg. Altalában két házaspár vitette le magát hintáron a felsőcsatári jegyzőhöz, ahol előbb a házasságukat törvényesítették polgárilag, majd a születési anyakönyvben a férj, „a nevére vette” az időközben megszületett gyermeket. 1924. december 18-án közötti egy polgári házasságot Szuklics Gusztáv és Hérits Szabina, Horváth Bódog és Karlovits Anna, valamint Polyák Gyula és Berzsényi Stefánia. Tanúik nem is rokonok voltak, hanem felsőcsatári férfiak: köztük Horváth Ferenc és Stier Mihály két házaspárnál is tanúskodott. Eközben a fenti párok már évek óta házask voltak – az egyházi házasságkötést követően. A többi, 1923-ban visszacsatolt faluban az anyakönyvezés német nyelven zajlott Ausztriában. Majd több évtizeddel később, az 1960-as években – szocialista címeres anyakönyvbbe külön felvették a

a FOGADJI SZÍVÉDEB EGY KÁRPÁT-MEDENCEI TELEPÜLÉST KEZDEMÉNYEZÉST.

Azt javasoljuk, hogy ki-ki válasszon egy várost, falut, amihez kötődik, vagy ami iránt érdeklődik. Ehhez egy honlap biztosít keretet, (fogadjiszívéde, chatrxai.eu) ahol a jelentkezők megindokolják a választásukat, és módjuk van arra, hogy az egyszeri indoklás után folyamatosan töltösenek fel tartalmakat, személyes élményeket, fényképeket, videókat az adott településről. Természetesen nemcsak az anyaországban élöket hívjuk, Jo volt, hogy sok határon túli anyaországi települést választott, de talán még jobb, hogy erdélyi magyarok kárpátaljai települést is jelöltek. Az ukrainai állapotokat ismervé tiszteletreméltó, hogy volt Kárpátalján, aki saját lakóhelyét „fogadta szívébe”. Indoka: mert itt élni jó. Igen, a magyarság megmaradásának kulcsfontosságú eleme a lokálpatriotizmus, s örvéndetes, hogy ez a kezdeményezés ezt is a felszínre hozta.

Tavaly karácsony előtt indítottuk a mozgalmat, eddig hatodféléssz ember jelentkezett, közülük többen a diaszpórából is: Skandináviától Dél-Amerikáig. Az Ausztriában élő magyarok közül ugyan még csak egy résztvétel van, de bízunk benne, hogy ez nem sokáig marad így. Magyarországról Burgenland iránt van érdeklődés. Kilenc településről már befogadtak. Ezek: Fertőmegyes/Mörbisch am See, Nagyhöflány/Grosshöflein, Szarvkő/Hornstein, Németújvár/Güssing, Fraknő/Forchtenstein, Doborján/Raiding, Veperd/Weppersdorf, Alsóőr/Unterwart, Borostyánkő/Bernstein, Órisziget/Siget in der Wart. (Fontosnak tartjuk, hogy mindenütt szerepeljen a ma hivatalos név.)

Ajánlom a tisztelt olvasók figyelmébe a magyar nemzet egységének ezt a megjelentési módját ázzal, hogy ezt a lelki kapcsolatot, amit a fogadja a szívébe kifejezés jelez, ne tekintsek titoknak, hanem osszák meg, elsősorban a befogadottakkal, de másokkal is. A nyomtatott szó és az internet, a rádió és a televízió sok helyre eljut, de az emberek az információk özönében jobban figyelnek a személyes szóra.

Végeztül kívánom, hogy a kiválasztott település értékeinek feltárásakor érezzék át azt az örömet, amiről már többen beszámoltak, akik a járvány okozta szóhához kötöttség erre a célra is kihasználták, és amit csak a szívbéli barátoktól kaphatunk.

75 éves a Hét Nap című vajdasági magyar hetilap

Első száma 1946. április 5-én jelent meg Újvidéken, akkor még 7 Nap néven. A hetilapot a következők hét évben a vajdasági székvárosban szerkesztették és nyomtatták, majd Szabadkára költözött a szerkesztőség, 2019 nyarán pedig elfoglalhatta korszerű, jól felszerelt irodáit a Vajdasági Magyar Médiaházban, amely a magyar állam támogatásával biztosít méltó helyet a vajdasági magyar közösség írott és elektronikus médiumainak, azaz a Hét nap mellett a Magyar Szó napilap, valamint a Pannon RTV és a hozzá tartozó Szabadkai Magyar Rádió csapatának.

A hetilap élete az országéhoz hasonlóan viharosan alakult, különösen a -90-es évek polgárháborús időszakában. A 7 Nap 1993. augusztus 6-án megszűnt, majd három hónappal később újjáalakult Új Hét Nap elnevezéssel. A szerkesztőség egy része Szabad Hét Nap címmel 1994 augusztusától új lapot indított, majd egy hónap múlva állami támogatással újraindult a 7 Nap. A Szabad Hét Napból 2001 januárjában lett a mai Hét Nap, a hetilap alapítói jogait pedig 2004 nyaratól a szerbiai magyarság kisebbségi önkormányzata, a Magyar Nemzeti Tanács vette át.

A jubileumi év rengeteg tervet tartogat, amelyet a szerkesztőség a nemrég megválasztott új főszerkesztővel, Ném Liviával kíván megvalósítani.

– Szeptemberben vettem át a Hét nap főszerkesztését, 2001 óta vagyok a lap munkatársa. Sajnos, a koronavírus-járvány több elképzelésem megvalósításába beleszólt. Szeretném minél előbb visszahozni az egykor oly közkedvelt előjűságok hagyományát, minél több helyen és minél gyakrabban találkozni az olvasókkal, népszerűsíteni a hetilapot és a vajdasági értékeket felsorakoztató, bemutató külön kiadványainkat. Úgy érzem, hogy az elmúlt időszakban a Kárpát-medencei magyarság méltatlanul kimaradt a Hét napból, nagyon szeretném, ha újra lesz lehetőség utazni, bejárjuk a külhoni régiókat, és a diaszpóra magyarságához is ellátogassunk. Mi közszolgálati, magyar szellemiségű, konzervatív értékeket valló és képviselő hetilap vagyunk – én ezeket a jelzőket vállalom –, valamint értéket, értéketermelő és -továbbadó munkát végzünk. A lap első része komoly közéleti, utána következnek a szórakoztatóbb tartalmak. Mindennel foglalkozunk, ami a vajdasági magyarságot érinti és érdekli, mert elsősorban a vajdasági magyarok a mi olvasóink, azok is, akik már nem itthon élnek. Hatalmas örökséget hagytak ránk az egykori újságírók, szerkesztők. Amikor a jubileumi év kapcsán megjelenő, a lap korábbi írásai-

FEHÉR MÁRTA

Mire való a szakirodalom?

Olvasom e nagybecsű lap legutolsó számában, hogy „igazából csak az elmúlt 25 esztendőben fogalmazódott meg”: a „transzszilvanizmus politikai projektkebe is átvihető”. Az erdélyi politológus szerző azt állítja egyébként nemes gondolatokat ébresztgető cikkében, hogy Kós Károly és társai az 1920-as évek elején „irodalmias transzszilvanizmus-fogalmat” használtak, vagyis nem „politikai program”-ot képviseltek, hanem a Romániába került magyarok „kulturális” önvédelmét kívánták előmozdítani (Bakk Miklós: Politikai transzszilvanizmus – ma. BN 2021. 1 sz. 7. o.). Meglepő mondatok ezek a szakember tollából. Mára könyvtárnyitva duzzadt nemzetközi szakirodalom foglalkozik a tárgyal. A gondosan elkészített munkákból kiderül, hogy a Trianon utáni erdélyi magyarság kulturális önvédelme nem a politikai aktivistától elkülönült, hanem a Romániába való cselekvő betagozódást meg-alapozó és mozgató tevékenységi körök egyik legfontosabbika volt. A nemzetközi transzszilvanizmus-kutatás jó három évtizede a kérdéskörben különösen azt is tisztázta, hogy a politikai erdélyiség utólagos irodalmiasítását az 1970-es évek romániai tudománypolitikája írta elő, kényszerítette elsősorban az irodalomtörténet-írás akkori művelőire. Az erdélyiség egykor alapvető politikai tartalmainak az elfeledésével és elhomályosításával sikerült Kós Károlyt is befogadni az erdélyi magyar „haladó”, vagyis kommunista hagyományok értékterába, ahonnan aztán a fékevesztett nacionalista román diktatúra az 1980-as években kiutasította. Elgondolkodtató, hogy az

ból válogatásokat közlő kiadványainkat előkészítve lapozgatom a régi számokat, elgondolkozom azon, hogyan tudnánk ötvözni a 21. század elvárásait a jeles újságírói elődök által kijelölt útírányal.

László Edit 2012 óta áll igazgatóként a Hét Nap Lapkiadó Kft. élén. Elmondása szerint az utóbbi évek során a munkatársakkal együtt megpróbálták versenyképessé tenni a hetilapot. – A célunk ma is ugyanaz, mint 75 évvel ezelőtt, hogy a teljes közösséget átfogó, minél szélesebb tartalmat kínáló információs forrás legyünk minden korosztály számára. Nyilván 1946-ban, egy internet nélküli világban más volt az újság szerepe, mint manapság, 2004-től vette át a Magyar Nemzeti Tanács az alapítói jogokat, ez egyfajta – nem csak anyagi – biztonságot jelent. Van egy olyan korrekt támasz, ami nagyon fontos a mai világban. Működésünket a vajdasági tartomány biztosítja. Viszont minden pluszjéget át fogó, ezért is igyekszünk kihasználni minden pályázati lehetőséget, akár itthon, akár a magyarországi Bethlen Gábor Alapítvánnyál. Nagyon várunk az évfordulótól, maga a szerkesztőség egy olyan összetételében van most és olyan a légkör is, hogy ami minket illet, maximálisan meg tudjuk adni a módját annak, hogy tisztelegjünk a Hét nap, mint intézmény 75 éves évfordulója előtt, és mindenki előtt, aki eddig bárhol is részt vett a lap írásában, szerkesztésében. Ilyen évforduló esetében elkerülhetetlen, hogy egy élő gálaműsor is megvalosuljon, sajnos a koronavírus-járvány nem teszi lehetővé, hogy az április 5-i születésnap tájékan megtartsuk ezt a személyes találkózt azokkal, akik együtt ünnepelelnének velünk, valószínűleg csak az év második felében kerülhet sor rá.

A Hét nap jelenleg ötezer példányában jelenik meg, 2020-ban, amikor elkezdődött a járvány, vártuk, hogyan alakulnak majd a dolgok, ám hamar kiderült, az emberek többsét olvastak, növekedett az eladott példányszám – mondja az igazgatónő, és hangsúlyozza, hogy a régi olvasók mellett, akik a közép- és az idősebb generációt képviselik, a fiatalokat is szeretnénk megszólítani, amihez a lap naponta frissülő honlapja és közösségi oldala biztosít kiváló lehetőségeket. A www.hetnap.rs oldalra kattintva, a Bécsi Napló olvasói is meggyőződhetnek a Hét nap tartalmi sokszínűségéről, illetve betekintést nyerhetnek a lap elmúlt 75 évébe, hiszen a jubileum kapcsán számos régi munkatárs idézi fel a múlt eseményeit, a fotogaléria pedig a régi fényképek megjelenítésével segít együtt nosztalgálni.

TEVELY ARATÓ GYÖRGY

BIZÁNCUNK

Bizánc sajátos történelmi szellem, amely napjaink kísérti az európai modellt. Németh László három esszéjében foglalkozik a probléma európai útjével (*Görögök, vagy a halott hagyomány, 1934; Róma örökösei, 1935; Nyugat és Bizánc, 1936*). „Nekünk, magyaroknak kell a leginkább éreznünk, hogy a latin keretekben Európa népei nem tudnak teljesen elhelyezkedni.” – veti föl a kísértés okát. A kérdés itt Közép-Európában, a nyugat keleti peremén az, hogy a hovatartozás szabadságának megőrzése érdekében meddig lehet elmenni a keletről jövő nedvekkel, elvekkal, gyakorlatokkal való barátkozásban. Németh szerint Bizánc bebalzamoszott élet: nem az alkotás, hanem a megőrzés kenőcséi jellemzik. Európában nem ismerünk semmit, ami a változásnak ennnyire ellenállt volna. Egyiptomhoz hasonlítva a kultúra bebalzamoszásában. Ezt a balzsam-metáforát két komponensre bontja: megőrző merevség (rend) és önfentartó hajlékynység (humanizmus) teszi. Bizánc differencia specifiája Németh szerint az, hogy egy befejezetlen folyamatot konzervál: az átkéleteződő, visszagorogósodó Róma bomlekony árnyékához ragaszkodik. Római írói római fogalmakkal van jelen vegyes népek között. Tehát nosztalgikus, de külsőségeiben az.

Később a dolog politikai útjéről így szól a harmadik Róma kapcsán: „S míg a Nyugat nagy hajlamai egyre súlyosabb gúzsban vergődnek, a kulturszizma másik oldalán ott áll új nagy Konstantínként: Sztálin... A bizánci állam sokkal közelebb áll a Szovjet-hez, mint bármi, amit a Nyugat alkotott.” Németh a kiválasztott egységiség történelemből szerepet akarja megadni, helyenként drámai helyzeteket keresve a történelmi fordulópontok hátterében, hegeli módszerrel. A bizantinizmus Hegelnek is kedves témája volt a világtörténet filozófiájáról szóló 1820-as évekbeli előadásában. Az a definíció, amely erről a viselkedésmintáról ma a szótárakban és a fejekben van, Hegelre megy vissza. Pontosabban mégsem, erről lejjebb. Az, hogy a bizantinizmus mint személyiség viselkedésére jellemző etikai képlet hajbökölés, tepsedtség, orvgylókisság, hazudozás, összeesküvés, könyörgőfagatás, nórulalom, árnyékormányszás stb., egyenesen következik a rendszernek abból a sine qua nonjából, hogy a dolgok valódi rendjét mindig a legfőbb földi hatalomhoz való személyes viszony határozza meg, és a dolgok középpontjában a totális vezető, a pápacsászár ül.

Érdekes, hogy Hegel előtt a XVIII. század utolsó harmadában egy angol történetfilozófus, Gibbon ezt

ben mentsvára az adminisztráció (protokoll, hivatali nomenklatúra, bürokrácia, törvénytárak, szabvány-rendszerek, gazdaságirányító állami tulajdonrendszer, intervencionizmus és protekcionalizmus a társadalom életében, az állami ellenőrzés kiterjesztése az élet hatalmi kérdéseire). Egy frappáns mondat: „Egy elfogulatlan szocialista, aki nem fél a Bizánc szótól, ebben az államrendszerben eszméi ösére ismerhet.” Ugyanakkor Bizánc a humanizmus előfutára is annyiban, hogy identitásának elit arra a műveltségalapú görög nemzetköziség (kiejtés, stílus, régi mesterek tisztelete, filozófia és történetírás), amelyet a mellébelépő kereszténység szigorúbbá, ezáltal rendezettebbé tesz, a görög hagyomány pedig bölcsességet oltja be a kereszténység szentéget. Ennek jelképe a Hagia Sophia, amely úgy katedrális, hogy a bölcsességtől van elnevezve: „a bölcsesség itt vallás volt, s a szentség ésszel tisztogatott igaztudás” (orthodoxia).

Később a dolog politikai útjéről így szól a harmadik Róma kapcsán: „S míg a Nyugat nagy hajlamai egyre súlyosabb gúzsban vergődnek, a kulturszizma másik oldalán ott áll új nagy Konstantínként: Sztálin... A bizánci állam sokkal közelebb áll a Szovjet-hez, mint bármi, amit a Nyugat alkotott.” Németh a kiválasztott egységiség történelemből szerepet akarja megadni, helyenként drámai helyzeteket keresve a történelmi fordulópontok hátterében, hegeli módszerrel. A bizantinizmus Hegelnek is kedves témája volt a világtörténet filozófiájáról szóló 1820-as évekbeli előadásában. Az a definíció, amely erről a viselkedésmintáról ma a szótárakban és a fejekben van, Hegelre megy vissza. Pontosabban mégsem, erről lejjebb. Az, hogy a bizantinizmus mint személyiség viselkedésére jellemző etikai képlet hajbökölés, tepsedtség, orvgylókisság, hazudozás, összeesküvés, könyörgőfagatás, nórulalom, árnyékormányszás stb., egyenesen következik a rendszernek abból a sine qua nonjából, hogy a dolgok valódi rendjét mindig a legfőbb földi hatalomhoz való személyes viszony határozza meg, és a dolgok középpontjában a totális vezető, a pápacsászár ül.

Érdekes, hogy Hegel előtt a XVIII. század utolsó harmadában egy angol történetfilozófus, Gibbon ezt

A hetvenöt éve született népbíróági ítéletekről

tkiai elit egészét is felelősségre vonhassák. Pritz Pál történész is felhívta a figyelmet arra, hogy a bírósági eljárások során nem vették figyelembe a *nullum crimen sine lege* elvét, vagyis azt, hogy az elkövetés pillanatában az adott cselekmény törvénybe ütközött-e. E helyett – véli Pritz – inkább a *rebus sic stantibus* elvét követték, vagyis azt, hogy minden esetet a maga körülményei között kell értelmezni.

Mit mondanak a számok?

Zinner Tibor adatai szerint 1945. február 3. és 1950. április 1. között 59 429 személyt állt a népbíróóság előtt, melynek harmadat (26 997 személyt) marasztaltak el. Börtönbüntetés kiszabására 24 014 esetben került sor, ebből 167 volt életfogytiglani. Kényszermunkára 2291 személyt ítélték. 477 halálos ítélet született, melyből 189-et hajtottak végre. Ezek közül az első kettőt a Major Ákos vezette Budapesti Népbíróóság hozta meg Rotyis Péter főtörzsrőmestert és Szivós Sándor szakaszvezetőt ügyében, akiket 124 rendbeli gyilkossággal vádoltak, melyet munkaszolgálatosokon hajtottak végre. Akasztásukra február 4-én került sor az Oktogonon.

Ítélet a Horthy-korszak felett

A háborús főbűnösök perére a Zeneakadémia nagytermében került sor. Ahogyan Marosán György, a Magyar Szocialdemokrata Párt egyik vezéralakja fogalmazott ekkor: a Horthy-rendszer gyermekei” ülték a vádlottak padján, tehát ez a per valójában az előző negyedszázad felett is ítéletet fog mondani.

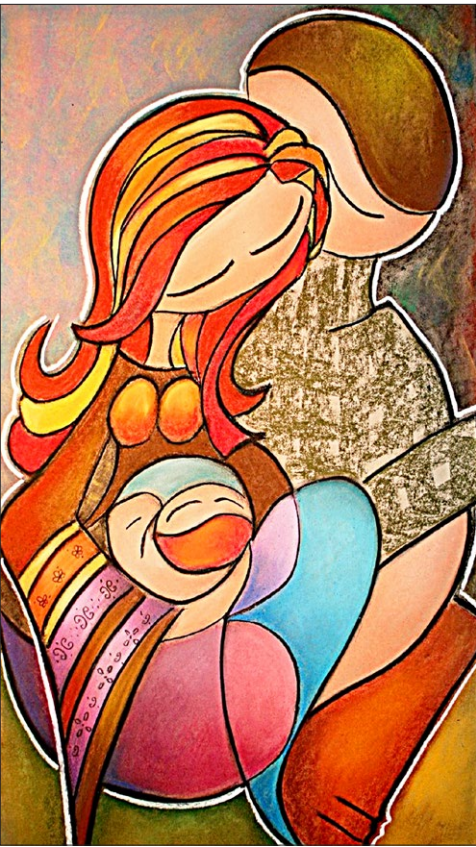
A sors Magyarországot 1941-1942 közötti miniszterelnöke, Bárdossy László ügye nyitotta, aki az amerikaiak toloncolták vissza. Rakosi Mátyás igazgatón várt Bárdossy perét, ugyanis irigykétség (saját bevallása szerint: „csorgó nyállal”) figyele, hogy a szomszéd országokban már sikerült háborús bűnösnek vélt politikusokat bíróság elé állítani. 1945 októbertől sor került egy hasonló magyarsági perre is. Bárdossy azért volt fontos, mert őt lehetett felelőssé tenni a háborúba való belépésért. Rakosinak azonban hamar csatlónia kellett, ugyanis Rákai Ákos jogi felkészültsége eltörpült Bárdossy mellett. A kommunista pártfőtitkár arra utasította Majort, hogy az időgényes vitát helyett inkább vonja meg a szót a vádlottól. Bárdossy végül gölyő általi halálra ítélték, melyet 1946. január 16-én hajtottak végre.

Imrédy Bélát azért állították népbíróóság elé, mert miniszterelnökségéhez (többek között) az első zsidótörvény beterveztése, a háromhatalmi egyezményhez való csatlakozás és a Népszövetség elhagyása fűződött.

már megírta a Róma bukásának okait kereső (nyilván a brit világbirodalom kortárs kihívásaitól is motivált) nagy munkájában. Bizáncnak ez az angolszász-germán szidalmazása még érdekesebbé válik attól, hogy egy évszázaddal korábban a francia Napkirály körül óriási történettudományi teljesítménytől fölmutató jezsuiták egyike (Pierre Poussines) egy bizánci forrásanyag kiadása ürügyén éppen arról értekezik, milyen hasonlatos a bizánci hatalomtechnika a dicső XIV. Lajos kormányzásához és a francia monarchia történelmi hivatásához. Ha a briteket ez okkal zavarta, Hegelnek éppen a nemrég levitézlett Napoleon-fenomenon adhatott elég okot arra, hogy észükbe jussson a francia abszolutizmus veszélyeiről Bizánc, és örök etikai képletté kristályosítsa ki az ott vélemezett hatalomtechnikat. Persze nem alaptalann, hiszen itt a nemzet vs. birodalom problémájáról is szó van a totális vezető köré csoportosuló hatalomtechnika erkölcsi problémáinak boncolásakor.

De ami a felvilágosodás nyomán Európának nem kellett, azt főkaptá az orosz ébredés, és 1875-ben Leontyev könyvet írt a bizantinizmus és a szlávsg közös történelmi szerepéről. És nem sokkal később, a két becsavágyó porosz uralkodó, IV. Frigyes Vilmos és II. Vilmos, valamint a vaskezű kancellár, Bismarck terjeszkedése (előbb német egyesítés, aztán Franciaország megalázása) és az új porosz császárság politikai gépezetének kiépítése valami miatt olyan visszhangot váltott ki a német ellenzéken belül és az Osztrák-Magyar Monarchia egyes konzervatívabb körében, hogy a német, osztrák és a magyar sajátban az 1900-as évek elejéig folyamatosan „bizantinus szellem” szókapcsolattal kritizálták az új német vonalat, és elkezdtek idehaza is így osztorozni az udvari kamaralpolitikát. Tehát publicisztikai divat hozza be/vissza az értelmezési körében nyilván Hegel alapján ismert bizantinizmus-fogalmat a köztudatba a XX. század elején. Magyarországon a tudományból, a kritika világából Székfi Gyula reagál rá, már használja és vizsgálja a 20-as években, s nem meglepő nyilván Németh László szövegvilágában sem.

Persze ebben a formájában ez absztrakció lehet csupán: 1944 után válik zsigerekig érezhető valósággá

Család

az orosz képlet (jó kérdés, milyen fogalmuk lehetett a magyar gondolkodóknak az orosz, román stb. valóságáról 1945 előtt, s itt a kérdés nem az, hogy volt-e fogalmuk róla, hanem hogy milyen). Ehhez akartunk csatlakozni a Hítel februári számában a művészet és a politika szempontjából ma is érvényes dimenziót keresve a kérdésnek: talán az „európainak lenni” mai téje szempontjából sem érdekelten, hogy a bizantinizmusnak nevezett jelenség a maga világában hogyan hat a személyközi viszonyokra, s hogy mi a személyiségeformáló ereje egy ilyen rendszernek. A hitelfolyoirat.hu megújuló honlapján már olvashatók a válaszok.

(A szerző /Bp., 1986/ történész, levéltáros, köztisztviselő, a Hítel folyóirat szerkesztője.)

Akik ellen nem emeltek vádat

A háborús évek miniszterelnökei közül nem állított bíróság elé a „hintapolitikáról” ismert Kállay Miklóst, és az 1944. október 15-re időzített sikertelen kiugrási kísérlet szervezőjét, Lakatos Géza vezérezredest. A sopronkőhidai börtönt, valamint a mauthauseni és dachau koncentrációs táborát is megjáró Kállay a háború után először Olaszországban, majd haláláig az Egyesült Államokban élt. Hamvait 1993-ban szállították haza a külöseményi sírba, 2000-ben pedig a nyíregyházi megyeháza előtt állítottak szobrot neki. Lakatos több népbíróági perben is tanúskodott. 1949-ben nyugdíjra vongyott, 1951-ben pedig kitélepitették Budapestre. 1965-ben költözött Ausztráliába és ott hunyt el 1967-ben, hetvenhét éves korában.

Horthy Miklóst nem vonták felelősségre. Jávára írták a budapesti zsidók megmentését és a kiugrási kísérletben való részvételét. Bár Jozsíp Broz Tito többször is követelte, hogy az újdíkei mészárlás miatt adják ki Horthyt is Jugoszláviának, ám ez nem teljesült. A nürnbergi per során csak tanúként hallgatták meg. Sztálin, és vele egyetértésben Rakosi sem akarta kockáztatni, hogy egy esetleges bírósági tárgyalás esetén az idős kormányzó mártírrá váljon. A döntéssel Washington is egyetértett. Horthy 1957 februárjában hunyt el a portugáliai Estorilban. 1993-ban temették újra egykori családi birtokán, Kenderesen.

A népbíróóság perek megítélése

Romsics Ignác történelemész szerint 1945 annyiban hasonlatos 1919-hez, hogy az újonnan berendezkedő politikai elit leszámolt akkori ellenfeleivel. Lényeges különbség azonban, hogy az 1945 után eléltétek jelentős része felelős volt a holokauszt végrehajtásában. Talán ebből is fakadt, hogy a népbíróóságok működésére a lakosság egy része úgy tekintett, mint a zsidók bosszújár.

Zinner Tibor munkáiban a népbíróóságok több ellentmondására is felhívta már a figyelmet: a bírák hiányosa jogi képzettségére, a NOT és a népbíróóságok ítéletei között feszülő ellentmondásokra. Mindemellett úgy véli, hogy a „véreskezűség” vádja a magyar népbíróóságokról nem mondható az é: ítéletek 85%-ban ugyanis öt év alatti büntetést szabtak ki.

BARANY BALÁZS

FARKAS ÁRPÁD (1944. április 3. – 2021. február 7.), erdélyi költő, a Háromszék c. lap főszerkesztője, a Magyar Művészeti Akadémia tagja. Munkásságát József Attila-díjjal (1993), Balassi Bálint-emlék-karddal (2002), Kossuth-díjjal (2018) ismerték el és jutalmazták.

Kovács István

Íffűságunk cenzúrázailan krónikája

Árpád és Erzsébet emlékének

Árpád és Erzsébet... Nem a középkori krónikák lapjain, hanem valahol a Maros partján, a Noé bárkaétterem fedélzetén, amelyet felver a lóti-füti pincérek trappja... Hűhá... megannyi a rendezés az utánunk-a-tízözön előtti korszakban, a kéietgi fények századában, kis híján ezerkilencszázhatvan...nyolc és félben! Ki nem állhatom a deszkalének csífoljt fényövezet... de ha valaki egészségéről van szó, akkor mégis... álnom kell... álnom... vagyishogy innom illik... A risszhangos helyfoglalók vagy honfoglalók percnyi nyugalom se hagynak a párosával bezárt élőlényeknek odaless, se az egymásra lett családtagoknak idefönn, a Noé bárkaétterem fedélzetén. Minden eltűntető időtlenségbe sodorhat megmenekülésünk jegyenekörökkel meggyűrűzött ki-tudja-hány-hónapja... és negyven napja.

A remény levélkéit vesztett olajgá göcsörtös gondolatjel csupán az Ararát-füldöklő csúcsai között. Ideje lekászálódni a megfeneklett bárkáról... De előbb fizetni kell! Vagy már fizettetek?

Árpád hallgatása, Erzsébet törtéranyn-kacagása, zsvájdi morzsoltí szavak az emlékezés felrázható hangdobozában. Fehér ballonkabát és a májusi esőfől még zöldebb félkörök. Csak semmi pirnokodás... Ez színek más változata ránk nézve még veszélyes lehet... Különösen ezerkilencszázötvenhat kaloda-zászlajában.

A Mindenség rejtékének mélyén papírból kivágott játékruhák, a gyermekkor göncei, amikor a mese még valóság. Akom-bákom betűkkel belejűk róva sorsunk... Egyszer majd bevégezletve mind... Egyként, ha egyenként máshogy is.

Árpád és Erzsébet távolodóban... búcsút intve mint messzi pusztaságok kumbabái ezen az erdőn túli hegy-völgyes vidéken, az anyanyelvet védők halálpátkó hegyszorosában, ahol utolsó harcos a hívítól lesz. Ne hídd, hogy feltartott kezük a megadás jele. Oszlopok, hogy az új évezred-ég ránk ne szakadjon. Mennyibololt tartó csillagkép-tenyerükön a pirkadat hajszálrepedései tűzpróba-jelek: íffűságunk cenzúrázatlann krónikája.

HÍREK

A New York Timesban Rebecca Makkai, a nemrégien elhunyt Makkai Ádám lánya ismerteti és ajánlja az olvasóknak Dragomán György „Máglya” című regényének amerikai kiadását. Dragomán Erdélyből áttelepült sikeres prózaíró, Szabó T. Anna költő férje.

Erdős Kristóf 2021. február 8-án summa cum laude elismeréssel védté meg az ELTE Bölcsészettudományi karán Magyar menekültek Ausztriában (1945–1947) címmel benyújtott doktori disszertációját. A tárgykörben éven át folytatott kutatómunkát Ausztriában.

BÉCSI NAPLÓ

Sokoldalú szerző ünneplése

Ez a Görgey Gábor kilencvenedik születésnapjára készült, brevium-szerű kötet, amit nemrégiben a Corvina kiadó adott ki Budapesten, a népszerű írórt, költőt és drámaírórt ünnepli. A könyv szerkesztője, Sumonyi Zoltán jó érzékkel válogatott Görgey írásaiból, ő adta a kötetnek az eleven elít-olvasókat megcélzó „Ceterum censeo” címet, ami egy Ca-to-idézet első két szava egy, a kötetben ismételt, 2019-es interjúból. Ebben Görgey elmondja, nem akarja ő sem Karthágót, sem más várost lerombol-ni, de egy dolgot sohasem fogadott el: a diktatúrát, bármilyen formában és színben próbálják azt rá-kényszeríteni egy nemzetre. Ha valaki az ünnepelt részletesebben kifejtett politikai nézeteire kíváncsi, rálapozhat a 83. oldalon található szövegre, aminek Görgey a „Milyen országot szeretnék?” címet adta.

A *Ceterum censeo...* hat fejezete osztva ismerte-ti Görgey rövid életrajzát és sokoldalú írói mu-kasságát. Ebből az első egy „Szónoklat” című mu-latságszó szöveg, amiben egy magyar állampolgár próbálja elmondani (és mintegy igazolni) mindazt, ami Magyarországon 1949 és 1989 között történt: ez a dolog természeténél fogva meredek politikai változásokkal és szüntelen helyezkedéssel jár. Az „üfűrűi”-nak bélyegzett Görgey Gábor nem helyez-kedett, családját a Rákosi-korszakban kitelepítették, ő maga egy ideig hivatalsegéd, majd munkaszől-gálatos volt, később egy körömet a hittudományi egyetem hallgatója, utána sokáig „megtűrt” szerzője a csalacsony példányszámú lapoknak, bár munkatár-sa a régi, sokak által olvasott *Magyar Nemzet*-nek, míg végre két színdarabjával országos hírnévre tett szer-t.

Politikai karrieréről ebben a könyvben nem igen beszél – azt hiszem, csak másfél évig volt a rend-

szerváltás utáni évtizedben kulturális miniszter, de ez az idő elég volt ahhoz, hogy megszervezze és anyagiilag lehetővé tegye a „Magyar Magic” néven indított programsorozatot, aminek elég nagy közön-ségikere lett számos angol és skóciai nagyvárosban. Akik eddig nem ismerték Görgey Gábort, a költőt, most több emlékezetes versét olvashatják, így a „Magyar homály” és az „Egy vacsora anatómiája” címűt – utóbbiba a szerző becépti Jézus szavait az Utolsó Vacsorán. Görgey úgy keresztény és fel-váglósult patrióta, hogy egyszerre szól a vallástala-nokhoz és a nemzeti érzést fetisizálók ellen, úgy liberális, hogy elfogulatlan; erős szociális érzékről és toleranciáról tesz tanúságot tárcáiban, amelyek egyike-másika különösen olvasmányos. Barátai kö-zött pedig épp úgy akadnak konzervatívok, mint baloldaliak, amit talán az magyaráz meg, hogy akik ismerik, tudják – Gábor különösen szeretetre mel-tó, kedves ember.

Két kis kritikai megjegyzéssel zárnam ismerte-tésemet: sokallom a kötet fénykép-anyagát, ami 47 oldalt foglal el a 183 oldalas könyvből. Amit pedig kicsit hiányolok, az egy jelenet volt Görgey Gábor valamelyik darabjából – én személy szerint külön-ösen szeretem a magyar abszurd egyik gyöngyszemét, a „Komámasszony, hol a stukker?” címűt, amit ré-gen egy angolul megjelent írásomban méltattam. Így is köszönet a könyvért a Corvina kiadónak, amelyek az utóbbi időben már nem csak a külföldi, hanem a hazai piacra is gondolt, és ad ki érdekes könyveket.

Görgey Gábor, Ceterum censeo, Corvina, 2020, 178 oldal és Függelék

G.Gy.

A 11–17 évesek példaképei 2021

A tfactory legújabb felmérése szerint Az ifjúság legfőbb kívánsága 2021-re: Nagyobb ösztönzés.

A koronavírus-járvány kevés úgy hozott a társadalmi életbe, inkább csak megerősítette azt, ami addig is megvolt. Mindenekelőtt a retro-aktuális, premodern, irracionális, konzervatív, nosztalgikus értékek, attitűdök és életmódok. Az emberek újra elhatárolódnak egymástól, bezárkóznak, megpró-bálják távol tartani az idegenektől. A begubózás reneszánszát éljük. Az ideálók és a mindennapi gyakorlat ismét visszatérőben van a hagyományos keretekhez. Az ember visszanyúl a bevált módszer-ekhez, amelyeket a nyüzsgésben és a haladás eu-fóriájában elfelejtett.

Ez a retro-irányzat már a fiatalok körében is el-terjedt – nevezzük őket „gyerekeknek”. Ezt mutatja „A fiatalok új példaképei” című jelenlegi tanulmány, amelyhez a felméréseket 2020 decemberében végez-ték. 400 osztók fiatal kérdeztek meg a 11–17 éves korosztályból. A minta reprezentatív, életkor, nem és végzettség szerint. Álljon itt egy első exkluzív betekintés a legfontosabb eredményekbe:

1. *A bűnök vissztérése.* A fiatalok ismét régi érte-keket kívánnak, mint például az ösztönzés, az erős jellem, a bátorság és az ambíció. A példaképeknek rokonkenves és határozott hősöknek kell lenniük.

2. *A bűnök a közvelen környezetéből származnak.* A fiatalok legfontosabb példaképüket család-jukban és barátaikban találják meg. Ezek az anyák, apák, nagyszülők, testvérek és barátok.

3. *A bűnök ideje egyben az antihűbők ideje is.* A „gyere-kek” antihűsei a politikából, valamint a modell-és befolyásos-iparból származnak. A tartalmatlan úres

felület a múlté. A ma a becsületes emberekről szól, akiknek jellemük, alapelveik, közösségi szellemük, akaraterejük van, készségeik és illetekeseik, azaz hozzáértőek.

4. *A példaképek tartalommal, eszmékkel és akaratér-vel rendelkező emberek.* A fiatalok számára értékelés céljából bemutatott ideális típusok közül a bec-sületes és idealista típusú tagokat választották ki legy-gyakrabban. Ahhoz, hogy példakép lehessen vala-ki, ma ösztönének, akaratérsőnek kell lennie, vagy legalábbis következetesen erre kell törekednie, aki elfogadja a személyes hátrányokat is. A rangsor te-tetjén Martin Luther King és Greta Thunberg állt. A negyedik legnépszerűbb Anne Frank volt. A leg-felső mezőnyben vannak Neymar és Dominic Thi-em sportolók, valamint Billie Eilish és Ed Sheeran zenei sztárok is.

5. *Hagyományos értékek és poszttradicionális szabaddis-terekenységek.*

Annak ellenére, hogy a fiatalok az értékeket egyre inkább a hagyományokban látják, szabaddiső gy-a-korlatuk hipermodern. A szabaddisődtűlányomórészt média-és digitális médiaidő tölti ki. Ha nem hallgat zenét, akkor a közösségi média platformjain van, szőről az interneten, online-, vagy számítógépes játékokat játszik. A fizikai vonzerő kompenzálásá-ért és fenntartásáért sportolnak. A szabaddiső tév-ekénységek rangsorának végén áll a folyóiratok olva-sása, a színház, a koncertek és az opera látogatása. Az elmúlt hónapok zárlatai a főzés felüdüléséhez vezettek. A gyerekek egy harmada gyakran főz, má-sik harmada néha. „Főzz magad!” lett a korona-idők mottója a gyorsétterem helyett.

Fordította: FETES KATA

PÁLYÁZAT

A Pázmaneum Társulás – csatlakozva a Gróf Széchenyi Család Alapítvány által meghirdetett emlékvézh – rajz-pályázatot hirdet külhoni és anyaországi alapisoklás és középiskolás diákok részére **Széchenyi öröksége** címmel. A rajzpályázat vedőneke Dr. Szálagy Péter, a Miniszterelnökség nemzetsopolitikáért felelős miniszteri biztosa. **A rajzpályázat témája:** Széchenyi István öröksége, avagy mire lehetünk büszkék magyarként. Mit köszön-hetünk Széchenyi Istvánnak? A gazdaság, a költőkedés, a lötenyésztés, sport terén végrehajtott reformjai, alkotásai, illetve vele és családja történetével kapcsolatos események is megjeleníthetők a rajzpályázaton. Pályázni lehet bármely, szabadon választott technikával. A munkákat A/4-es vagy A/3-as mértében, passz-partu nélkül szükséges beadni. Az alkotások hátoldalán fel kell tüntetni a pályázó nevét, életkorát, lakcímét, a kép címét és technikáját. Ha iskolán keresztül pályáznak, az iskola nevét, az osztályt és a felkészítő tanár nevét. Egy pályázó gyermek összesen egy pályaművel indulhat. **Korcsoportok:** 6–10 évesek; 11–14 évesek; 15–18 évesek. A beadott munkákat szakmai zsűri javaslola ki-álításra és díjazza. Az elkészített műveket **legkésőbb 2021. június 4-ig** kell eljuttatni az alábbi címre: Páz-maneum, Fő utca 47/22, 92901 Dunaszerdahely (Szlovákia). A borítékra, kérjük, írják rá: „Széchenyi örök-sége” rajzpályázat. **Díjazás:** A kiválasztott alkotások egy kiállítás keretén belül kerülnek bemutatásra 2021 októberében a Csaplár Benedek Városi Művelődési Központban. A fenti felsorolt korcsoportokból az első három alkotás könyv-és tárgyi jutalomban részesül. A különdíj győztese családilepőrt kap a nagyeceni Széchenyi-kastélyba és a fer-tődi Esterházy-kastélyba. A díjazottak ezenfelül a Nemzetsopolitkai Államtutkárság ajándékában is részesülnek. **Erdményhirdetés: 2021. szeptember 21.** A nyerteseket e-mailben értesíti a pályázat kiírója. A nyertes pályázatokat emellet megjelentetik a Pázmaneum honlapján (www.pazmaneu.com) és Facebook oldalán (https://www.facebook.com/pazmaneuapt/), valamint kiállítás formájában megtekinthetők majd a Csaplár Benedek Városi Művelődési Központban. További információ: info@pazmaneu.com – Pázmaneum Társulás

Kokárdátlan március

A több mint egy éve velünk lévő, most éppen újra fokozott erőre kapó vírusjárvány nemcsak minden-napiainkat, de ünnepeinket sem kíméli. Immár a má-sodik március 15-én vagyunk túl, amikor nem em-lékezhettünk közösen a százhetvenhárom évvel ce-előtti márciusra, nem idézhettük meg együtt a „nagy napok” emlékét. Csak képzeletben látogathattunk el a Nemzeti Múzeum lépcsőházá, Petőfi szobrához, Kossuth Lajos teréhez, a már jócskán átalakított Pil-vax kávéház is zárva maradt. Ez ünnep a családokba, a bensőnkbe szorult.

Sok víz felelt a Dunán és a Tiszán is azóta, hogy Szendrey Júlia és Laborfalvi Róza a nemzeti mitoló-gia szerint Petőfi és Jókai mellére tűzte a háromszínrű kokárdát azon az esős tavaszi napon. „Úgy creztem, ha ezt a jelet viselem, nem tehetek úgy, mint egyéb na-pokon. Megjölöl a kokárda; ha kitűztem, vállalkok vele valamit. Odakerülök annak a nagy napnak a fényébe. […] A kokárda kötelez. Kitűzhetem, ha akarom. Mí-lyen szerencsés véletlen, hogy e tragikus században soha nem jutott eszébe a hatalomnak a kokárda visel-ését megparancsolni! […] Vagyis: a kokárda vállálás dolga” – írja Kiss Gy. Csaba 1998-ban, a százötve-nedik évfordulón. Vállálás dolga volt mindig: ha sít a nap, fűt a szél, netán esik a hó – akkor is, amikor „emelkedik” a nemzet, és akkor is, amikor éppen nehéz idők járnak. A kokárda nemcsak kötelező, de – legalábbis a kiegyezés után – tiltott sem lett, még ha volt is idő, amikor a nemzeti színek „demonstratív” megjelenítését gyanulva szemlélt az aktuális hata-lom. Az 1970-es évek elején téptőntájára éró spontán ifjúsági mozgólódásokra adott aránytalan hatalmi reakciók a hatalom „nacionalizmussal” – valójában az egészségség nemzeti érzéssel – szembeni averzióját igazolták. „Mindig kitétem a kokárdát, tulajdonké-pen öreg fejeim is. Sőt emlékszem, volt úgy, a hetvenes évek végén, hogy egy hétig le sem vette az ember, és már gyanúsán néztek ránk a buszon, villamoson, és ez jó érzés volt” – emlékezik vissza Nagy Gáspár.

Rögtönzött „társadalmi” kutatást végeztem az idei március 15-én: két szomszedsós külső-budapesti kerü-lét 1848-hoz kötődő emlékeit jártam végig. Figyeltem az embereket: a szembőjvők közül alig valaki viselt kokárdát. (Egy ismerős bácsi megállított, megdicsérte az enyémét, jelezve, hogy ő maga kitűzte a zászlót a házára, mondván: „ennyit legalább tegyünk meg”) Közeledek Petőfi és Kossuth kerületei szobrához az arányok is javulni kezdtek, a szobrok elő leszűrt kis nemzeti zászlók talán a szüleikreik, esetleg tanáraikkal ottjárt fiatalok jelenlétét jelezhettek. A még nem túl meleg, de jóleső napűtés a régi, iskolai március 15-eket idézte. Emlékszem: gyermekkoromban termé-zetes és egyben jóleső érzés volt a kokárda viselése. Az érzés maga mit sem változott: a különbség az, hogy akkor nem gondoltam rá, hogy volt idő, amikor gyanúsán néztek viselőjére, amikor az igazi március 15-ére való emlékezés a valódi bátrak kiváltságát adta. Akkor nem gondoltam arra sem, hogy napjainkban is van, aki nacionalizmust, „magyarkodást” lát a nem-zeti színek mögé.

Kár lenne persze ideológiát gyártani, okokat keresni erre a „kokárdátalan márciusra”. A magyar társadalom nagy része közönyös és fáradt – ahogy alighanem mára Európa minden nemzete. Testileg, lelkileg és szellemileg kizsigereltt bennünk az el-múlt év állandó készenléte, a korlátok között élés, a nyitások és zárások néha nehezen érthető dina-mikája. E keretek között alighanem az átlagoslán kevesebben érezték fontosnak az emlékezést, az ősz-szetartozás kinyilvánítását. Nincs tétje – valahogy ezt mondhattuk. Más a helyzet a határainkon túl – a Kárpát-medencében és azon túl, a kis magyar közös-ségekben minden március 15-e a megmaradás üze-netét is hordozza. Volt szerencsém látni az észak-né-metországjű diaszpóra egyik ünnepségét: a csillag arcú fiatalokat és lányokat, a böles gondolatokat, szavaltokat és énekeket – Petőfit, a Bánk bít, a magyar tancokat és a Szózatot. Van hát, ahol Petőfi és az örök március sem alkuszik – jutott eszembe. (Úgy lenne, ahogy kiváló színűművésűnk, Eperjes Károly mondja? Magyarország Trianon óta olyan, mint egy kenyér: a héját levágták róla, de „a héjában van több vitamin.”)

A Kassán született, élete jó néhány évtizedét emigrációban élő Márai márciusűszönűtése talán sosem volt ilyen aktuális: „Nagyon boldog vagyok, hogy még egyszer megéltem az emlékezést, Március! Az influenzán át gázolunk feléd, a tél dögvészén, a ső-téség alvilági birodalmán át. Mint aki tárnából, bá-nyalgból érkezik, sáros lábakkal és elflúadt tűdűvel megálllok a napvilágon, kifújom magam és énekelni kezdek. Ért énekel: jövővelől, Március! Időbe telik, amíg az ember megtanulja, hogy lehet örülni egy napári adatnak is. Március külön évszak, sem-mi köze a télhez, tavaszhoz. Külön világítása van.”

Nagy Mihály Zoltán

MARGARETE WAGNER

Magyarország Johann Nepomuk Vogl „anyaországa”

A takarékos önmegtartóztatás, a szenvedé-lyek megszelídítése, a sorsnak való alá-rendelés, az „arany középutas” politikai álláspont, valamint a belső béke és a kevés boldogság megbecsűlése az akkori erkölcsi eszméként jelentek meg. Vogl ingerlékeny természete, nyugtalansága, a világfájdalom iránti hajlama és vadregényes külső ha-bi-tusa azonban nem igazán illet ehhez. Az „érdekes embernek” számító Vogl személye megtestesítette korának törekénységét. Vándorló kedve miatt a romantikusok epigon-jaként jellemezték őt. Ez igazolta érdeklő-dését a népi, vidéki, a kisebbbgi kultúrák és a külföldi témák iránt. Gyakran hangsú-lyozta az érzelmi, idilli, műfajszerű, komi-cus és historizáló dolgokat abban az időben megszokott „megható hangnembn”, mert formálhatók ezzel a kor fő témái, mint a szerelem, vallás, mulandóság, lemondás, a természet tapasztalatai, az otthonhoz való kötődés, a házi boldogság és a belsőség.

1835-ben jelent meg először műve a *Bal-ladák és románok*, amelyek mind történel-mi, mind legendás, de szentimentális jel-legűek is voltak. Tematikailag főleg Ausztria ősi területére és a korona orszáaira helyezte a hangsúlyt, de más, többnyire az európai országokba ismert témákra is. Habár ezekben a szövegekben mindig az erkölcsi eszmék érvényesűlnék, gyakran komorak és rendkívül kegyetlenek, ab-ban a „rémes hangnembn” tartva, amely akkoriban szintén nagyon népszerű volt. Ilyen például a történelmi horror és me-gtorló ballada, a *Die Burgfrau zu Seitha* (A cseithai várűrnő), amelyet a német író, Mednyei és medgyesi báró Mednyánsz-ky Alajos (1784–1844) magyar történeűs és kultura-közvetítő Báthory Erzsébetről szóló „történelmi” értekezésére ilhettek. Vogl azonban két megható, kissé társadalom-kritikus egyéni sorsot vezetett be egy ide-álisan tipikus magyar házaspár formájá-ban, akik mint áldozatok -a remélt jövőbeli boldogság megsemmisűlése ellené-re-végűl jelentősen hozzájárulnak az elkö-vetett bűncselekmények felderítéséhez. Itt egyértelműen megjelenik Vogl szimpátiája a szenvedők és az egyszerű magyar embe-rek áldozatkészségére iránt.

E „rémes hangnem” segítségével Vogl tu-datosan teljesítette kora olvasóinak elvá-rásait. A triviális irodalom által alakított és elbűvölt ízlésűek minden változatban örömmel olvastak, mindenféle démoni sza-kadéktól, horrorregényeket a boldogtalan szerelmesekről, kísérteties jelenségekről.

HAJNALRA VÁRVA

A közép-európai párbeszéd öröndetes pél-dájaként említhető hór szerző, a politikus Bába Iván, a kisebbségi szakértő Gyurcsik Iván és a történeűs Kiss Gy. Csaba közös vállalko-zása. Mint az előszóban írják, könyvük mintegy választ Emil Brix – Erhard Busek szerzőpáros eredetileg 1986-ban, majd revidetálán 2018-ban megjelent Mitteleuropa c. könyvére, amely 2019-ben magyar fordításban is megjelent. „Tettük ezt közép-európaiként, magyar szemszögből, nemzeti demokrata alapon. Anyira fontos ez a fajta párbeszéd, hogy a Brix-Busek pároshoz hasonlóan feltétlen ajánlatos a triász vizsgáló-dásainak német nyelvű kiadása is. (Szerk.)

Lengyelország, Csehoszlovákia és Magyarország harminc éve indult el közös úton, amelyen hol lassabban, hol gyorsabban ma is halad, és talán a legerősebb térségi együttműködés az Európai Unióban. Divatba jött nemcsak ez az immár négy ország, hanem Közép-Európa egésze, pedig néme-lyek még a létét is kétségbe vonják.

Jó lenne tudni azt is, hogy Magyarország ha-nyan törődnek egyáltalán Közép-Európával, s akik igen, milyen jövőt szánnak neki? Egységs Uniót akarunk, egyformává gyűrt országokból, vagy két egymást erősítő erőt, ahol az eltérő történel-mi tapasztalatok egyaránt hozzájárulnak a közös jövő formálásához? Avagy a csak együtt egész ké-feltűdők egyike a latin hagyományű Nyugat-és Közép-Európa, másika pedig a görög hagyományű, ortodox Kelet-Európa és a Balkán?

Mi lesz így Európa jövővelől? A „Közép-Európa magyar szemmel” című, tavaly megjelent tanulmánykötet szerzői feltették a kérdést: Valóban Közép-Európában dől el Európa jövője?

Nem a mérhetetlen nagyravagyás kifejezése

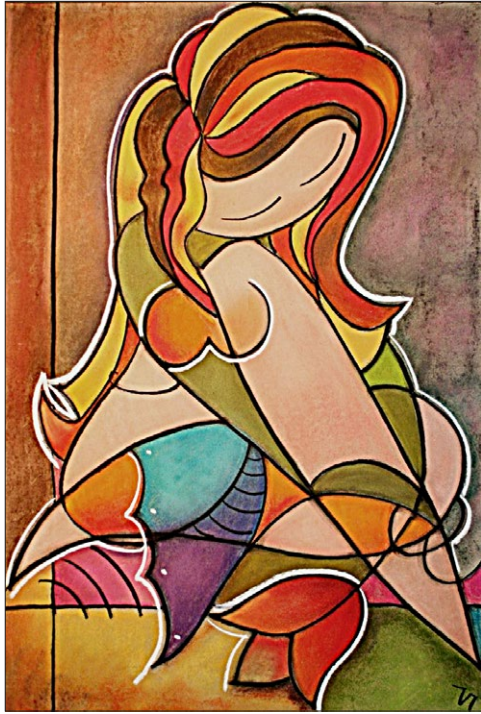
BÉCSI NAPLÓ

kegyetlen bűncselekményekről és pikán-sak az erkölcsi törvények erotikus megse-rtéséről. A visszafogott polgár örömét lelta a fenyegetésben és a furcsaságban, ugyan-akkor ez pusztá félelmet váltott ki belőle, mert a márciusi forradalom előtti időszak a jogi bizonytalanság ideje volt, és gonoszság leselkedhetett rá minden sarkon. Vogl me-gtorló balladái többnyire a felvilágosítás, a józan ész és az uralkodó erkölcsi törvények a megsértéséről szólnak, de amit végűl meg kell büntetni az igazság helyreállítása ér-dekében, mert a nagy fináléban az olvasót mindig oktatni kell és megnyugtítani.

Vogl vándorlásai először Bécs közvetlen környezetébe, de aztán Triestbe és Velen-cébe is elvezettek. Különösen szerette Ma-gyarországot, és az ország és népe iránti lelkesedését mindenféle történelmi balla-dában, valamint hangulat- és műfajképek-ben dolgozta fel. 1839-ben a *Klänge und Bilder aus Ungarn* (*Hangok és képek Ma-gyarországról*) című kötetében jelentette meg amit Magyarországról összegyűjtött, ezért a magyarok viszont „sztyeppe költő-jeként” tisztelték és költészetét magyarrá is lefordították. Ez a kötet nemcsak száma-s pogány-, cigány-, csikós-, balatoni- és egyéb dal tartalmaz, hanem mindenféle balladát is, amelyek történelmileg jelentős emberek és eseményekkel foglalkoznak, mindíg bátorsággal, büszkeséggel, hazaszeretettel és a magyarok szigorú törvénytisztelével foglalkoznak.

Bizonyos mértékig Vogl a Magyaror-szágr iránti biedermeier-lelkesedés árjában úszott, de végső soron anélkül, hogy sokat tudott volna kezdeni a magyar nemzeti za-badagságmozgalommal.

Legalábbis a kortársak elhítték, hogy tí-pikus magyar vonásokat fedezhetnek fel benne, valójszínűleg azért, mert tudta, ho-gyan viselkedjen és külső megjelenésével hatékonyan testesítse meg a javíthatatlannul romantikusat, és szenvedélyeset. Bár Vogl íróként és emberként közelállt a kisebbe-rekhez, meglehetősen távol állt az 1848-as forradalom politikai, társadalmi és nemzeti aggályaitól, ezért akkor – sok más művész-hez hasonlóan – az ő karrierje is megsza-kadt. A közönség ízlése most új tartalmat és formákat követelt, ami végűl műzsjának ellopasodásához vezetett. Már csak gyorsan megírt, igénytelen kis népi történeteket, meséket és történelmi anekdotákat készített a népi naptákra számára. Vogl, aki túlélte első feleségét és a tőle származó két gyer-mekét, 64 éves korában szinte elfeledetten

Oldéglő

halt meg. A biedermeier időszakban nagy sikereket ért el, amelyekre a március utáni időszakban nem igazán tudott építeni. Költőként ma már alig ismert. Dalai azon-ban a világ minden koncerttermében még mindig hallhatók.

Fordította: FETES KATA

ZSIRAI LASZLÓ

Közben mély bánatok

E nép felett valakik mindig áthajolnak, akiknek biztosabb jövőt ígér a holnap összekacsintva vidám dalokat fűtyílnék. A szél szavuknál ösztönzében hegedűlhet.

E nép felett valakik mindig áthajolnak, kicsike közhaszonból is jócskán tarolnak, míg munkától izzadsz, öviték lesz az érdem. Közben mély bánatok hegedűlnék a szélben.

Magány

Egyedűl üldögél, egész nap a hallgatag telefont leve, s e semmittevésbe belefáradt. Unta már az unalmas órákat. Képzeltben megsimogatta este a távirányított unokákat.

A szerző Hűséggel mért időben. Váloga-tott és új versek c. kötetéből. Hungarovox Kiadó, Budapest, 2020

JELENSZÁMUNK KÉPEI

Gyermekkorában nem kapott vallásos nevelést, de családjával egyszer csak elkezdtek templom-ba járni. Ott hallotta egyik alkalommal, hogy ne hagyjuk parlagon heverni tehetségünket, hanem bontakoztassuk ki. A diplomás biológus Vibók Ildi ezt követően éjjel-nappal rajzolt, felfedezve a színeket. Mert azelőtt, már gyermekkorában is rengeteget rajzolt, de aztán elsiklott ez az olda-la. Csak fiatal anyaként, gyermekei mellett kez-dett újra rajzolni; kezdetben grafitval vagy színes ceruzával, míg eljutott a pasztellkrétaig, akrilig. Csak úgy kedvtelésből, amiből szenvedély lett.

Vele kapcsolatosan fel kell tenni a kérdést: hol kezdődik a művészet? Rajzolt nem tanult senkitől, s a technikát sem vette át általa ismert nagyme-terektől. Mi hát akkor, ami eredeti, és mégis any-nyira vonzó, mintha más ismerős lenne? Minde-nekelőtt kiemelhető a gyermeki világ, nem csupán témáiban, hanem színeiben, vonalvezetésében is, mindamellettlágyságával, gömbölyded figuraíval és színbőségük ellenére – bár élénk –, nagyon is kimértén, választékosan a gyermekmesék világá-ból lép ki, átláthatatlan nőieséggel.

Ez Vibók Ildi eredetisége, edenkertinek mon-dható gazdagsága, amiben az absztrakta hajló ábrázolások portrészerűen jelenülnek meg. Ké-peit az ártatlan naivitás gyönyörűvel hatnak, s csak inkább sejtethő vonalak mégis olyan kere-tet szabnak, amiken belül jól érzik magukat az ábrázoltak.

Nem meglepő, hogy a művésznő az utóbbi idő-ben gyermekkönyvek írásában leli szenvedélyes örömet.

OLVASÁSKULTÚRA ÉS IDENTITÁS

Mondd meg, mi a kedvenc ételed, és én megmondom, ki vagy. De éppenséggel úgy is fogalmazhatnánk, áruld el, ki a kedvenc íród/költőd, és én megmondom ki vagy. Általánosítva: mondd meg, szeretsz-e olvasni, és én kikövetkeztetem identitásodat. Meglepő, de eredeti megközelítés, hozzá olyan tudós szociológus részéről, aki fél évszázadon át könyvek olvasásából következtette ki, hogyan is áll a magyarok lelkülete országhatárokon belül és túl. Gereben Ferencről van szó, aki talán más is lehetett volna, végül is nem egészen kenyérkereseti okokból az olvasáskultúra vizsgálatába fektette idejét és érdeklődését. Akinek idegen ez a vidék, rákérdezhet, hogyan lehet ún. másod-, harmadlagos jegyekből, tünetekből valakinek a jellemére, lelkületére, vagy éppenséggel magyar mivoltának milyenségére következtetni?

Már pusztán a kérdés feltevése is kíváncsivá tesz, amikor viszont bárki kézbe veszi a szerző gondosan összeállított kötetét, kutatásai eredményeinek feltárását, igaz, másodközlésben, olyan területre lép, ahonnan nem könnyű kilábolni. Mielőtt ebbe belemerülnénk, fontos megjegyezni, hogy a szimpla foglalkozásbeli megjelölés sok más mindent takar, jelesen az irodalommal való bensőséges kapcsolatot kritikusként és szerzőként.

Igazi kaland, amint nagyanyja levelező partnerei nyomára bukkan, s az első világháborús, tábori posta” üzeneteiből, beszámolóiból a harctér és a háország összeszövődéséből könyvet ír, természetesen nem érve be a szövegek egyszerű dokumentálásával, hanem levéltári utánajárások eredményeként

kikövetkezteti a levélírók mibenlétét, sőt, figyelemmel kíséri életük menetét a Nagy Háború után is, ha lehet, egészen halálukig, ha csak lexikálisan is. A szerző Most minden valamirevaló férfinak itt a helye c. könyve alapján jelen kötetben folytatta Boka János (Keresztesi István) történetét a Nagy Háborúban, majd utána.

Visszafordulva az alkotási időben arra lehet következtetni, hogy Gereben Ferenc legszívesebben irodalomkritikus, vagy legalábbis irodalomtanár lett volna. Olyan behatóan boncolgatja, elemzi Radnóti Miklós Razglednicáit, mintha együtt haladt volna erőltetett menetben a költővel. Pilinszky János Négy-sorosának lehetséges olvasatával foglalatloskodik, meg Nagy László Ki viszi át a szerelmet c. versével, olyan fokon, hogy az ember katedrára képzelettel a fiatal tanárjelöltet, akit mégis más vágányra terelt az élet.

Ennek a tudóspályának szinte törvényszerű kialakulása ad betekintést Az olvasáskutató olvasástörténete a kisgyermekkortól kezdődően. Csak oda kell figyelni olvasásakor, és elevenen besorolható, megállapítható, mint ember és tudós ki lett olvasmányai alapján abból a gyermekből, aki egyszerűen szerette a könyveket. Ebből nem nehéz kikövetkeztetni Gereben Ferenc elméletét a már előljáróban felvetett kérdés alapján. Félreértések elkerülése végett meg kell jegyezni, hogy nem betűkből, szövegekből összeállt olvasmányokról, könyvekről, netán szakszövegekről van szó, hanem többé-kevésbé szépirodalomról, méghozzá prózáról. Szerzők és műveik kerülnek glédába, hogy aztán megkérdések, interjúk alapján megállapítást nyerjenek bizonyos

kortünetnek számító jelenségek. Gereben Ferenc és kollégái annyira mélyrehatóan, módszeresen művelték a szociológiának ezt az ágazatát, hogy szinte az antik világ haruspex-eire kell gondolnunk.

Milyenek voltak az olvasási szokások a múlt század hatvanas-hetvenes éveivel kezdődően egészen az ezredfordulóig, kiket és mit olvastak rangsorolva a kortársak Magyarországon, majd később kiterjesztve a kutatási területet, a határokon túl? Egyáltalán milyen szerepet töltött be a diktatúra évtizedeiben az irodalom? Feltolakszik ugyan a kérdés, fő-, vagy segédtudomány-e az olvasásszociológia, Gereben Ferenc összehasonlító ismérvei azonban annyira meggyőzőek, hogy aligha támadhat kételey bizonyító erejűköt illetően. Azon ugyan el lehet tűnődni, mennyire mondhatók reprezentatívnak 17, 500 vagy 1000 megkérdezett válaszai, csak hogy annyira óvatos a tudós, hogy kijelentéseit, következtetéseit nem tekinti cáfolhatatlan tételeknek, ami annál inkább is csábító, mert továbbgondolkodásra készteti az olvasót. Teljes józansággal következtet a késő-kádári korszak sajátos mentalitására, „amely ragaszkodott a nehezen megszerzett szerény javaihoz, és úgy kívánta helyzete jobbrafordulását, hogy közben *felt mindenfajta társadalmi megrázkódtatástól vagy jelentősebb változástól*.” Ehhez hozzáfűzhető Antal József „elszólására” utalva, 1989-ben ezért nem volt forradalmi helyzet Magyarországon.

Kiemelhető Gereben Ferenc „továbbgondolása”: eltávolodás a könyvektől, különösen a klasszikus-hagyományos szépirodalomtól, közelítés az elektronikus információ felé, olyannyira, hogy a

könyvek háttérbe szorulásával fordulat következett be az olvasás terén is. A ma embere egyre kevesebbet olvas, többnyire beéri a világhálózatról lehalászott hírekkel, amiknek sok esetben alig lehet ellenőrizni forrásvidékét, hitelességét. Gereben Ferenc kezdetben figyelmeztetően, majd egyre inkább belenyugodva veszi tudomásul, hogy végeredményben ő is a számítógép kínálta lehetőségekkel él, ezért meg kell tanulni bánni a digitális korszak vívmányaival.

Végezetül afölött sem szabad átsiklani, hogy a könyv befejező része a szerző publikációit tartalmazza. Itt lelhetünk olyan írásk nyomára, amelyek eredetileg a Bécsi Naplóban jelentek meg.

Gereben Ferenc: Boldogult olvasókoromban. Írások a magyar olvasáskultúráról. I. harmattan – TIT Kossuth Klub, Budapest, 2019, 297 old.

DEÁK ERNŐ

BÉCSI NAPLÓ

AZ AUSZTRIAI MAGYAROK LAPJA

Kiadja az Ausztriai Magyar Egyesületek és Szervezetek Központi Szövetsége

Levelezési cím: A-1011 Wien, Postfach 358.

Web: www.kozpontiszovetseg.at

<https://www.becsinaplo.eu>

Tel./Fax: 00 43 1 532 60 49

E-mail: becsi-naplo@aon.at

Zweimonatsblatt der Ungarn in Österreich.

Eigentümer, Herausgeber, Hersteller und Verleger:

Zentralverband Ungarischer Vereine u.

Organisationen in Österreich.

A-1010 Wien, Schwedenplatz 2/I/8.

SZERKESZTŐ BIZOTTSÁG:

Bodó Barna (Temesvár), Bodzsóni István (Szabadka), Csáky Pál (Pozsony), Czellar Judit (Genf), Duray Miklós (Pozsony), Gömöri György (London), Kovács István (Budapest), Kovátsné Németh Mária (Győr), Kő András (Budapest), T. Kovács Péter (Budapest), K.Lengyel Zsolt (München), Papp László (New York), Pomogáts Béla (Budapest), Sárközi Máttyás (London), Szakály Sándor (Budapest), Varga Sándor (Pozsony), Zakar Péter (Szeged).

SZERKESZTŐSÉG:

Benyák Mária, Böröndi Lajos, S. Csoma János, Deák Ernő (főszerkesztő), Fetes Kata, Kántás János, Kató Zoltán, Martos Péter, Radics Éva, Veit Zita

GRAFIKAI SZERKESZTŐ: Uzsák Zoltán

GAZDASÁGI INTÉZŐ: Deák Sonja

MUNKATÁRSÁK:

Ádám Ágnes (Bécs/Budapest), Birtalan Iván (Bécs/Budapest), Fehér Márta (Szabadka), Fried István (Budapest), Holdasi-Szabó Zsuzsa (Bécs), Nagymihály Zoltán (Budapest), Paládi Renáta (Ungvár), Reményi György (Grenoble), Rumpler Diána (Bécs), Szentpétery Miklós (Bécs), Varga Gabriella (Budapest), Margarete Wagner (Bécs)

BANKKONTO: 004-46793, BLZ: 20111, Erste Bank der oesterreichischen Sparkassen AG., Hauptanstaht A-1010 Wien, Graben 21.

IBAN: AT57201110000446793 • BIC: GIBAATWW

ELŐFIZETÉS egy évre: Ausztriában 18,- Euro, Magyarországon 4500,- Ft, Nyugat-Európában 22,- Euro, vagy annak megfelelő összeg, tengerentúl 25,- Euronak megfelelő összeg, Szerbiában: 1000 dinár, Szlovákiában egyes számok eladási ára: 1,50 Euro.

TERJESZTŐINK:

Amerikában: Andrew Rekey, 3996 Oakmore Rd.

Oakland, CA 94602-1856

E-mail, az újság számára: BecsiNaplo@yahoo.com
Bankátutalás: Hungarian Freedom Fighters Inc. San Francisco Area Chapter, 3996 Oakmore Rd. Oakland, CA 94602-1856

Angliában: Hungarian Book Agency, P.O.B 1956, Durham DH1 2GA.

Hollandiában: Kónya Melinda. Boerhaaveplein 124.

2343 LX Oegstgeest, 00-31-71-5154287.

E-mail: melindakonya@hetnet.nl

Kanadában: Pannonia Books Ltd., 472 Bloor St. W.

2nd floor, Toronto, Ontario M5S 1X8.

Magyarországon: Librotrade Kft., H-1656, P. O. B. 126, H-1173, Budapest, Pesti út 237. Bank folyószámla: KHB Rt. 10402166-21638181-00000000.

Németországban: Dr. Klement Kornél, BUOD, Ring-

strasse 16, D-63128 Dietzenbach

Svájcban: Ria Meszlényi, Laufenstrasse 41, CH-4053 Basel, e-mail: ria.meszlényi@gmail.com, Tel.: 061 331

11 38, Mobil: 076 468 05 20 – PostFinance,

Mária Balla Meszlényi, Konto-Nr.: 15-508825-5, IBAN:

CH89 0900 0000 1550 8825 5, BIC POFICHBEXXX

Svédországban: Szöllősi Antal, S-127 24 Skärholmen,

Box 176. PlusGiro/Nr.: 756987-4.

Szerbiában: Fehér Márta, 24000 Szabadka, Jókai Mór 119.

Bankszámla: RS35285223604000354839

e-mail: fharmarta@gmail.com

Szlovákiában: Benyák Mária,

e-mail: maribenyak@gmail.com

Bankszámla: SK6709000000000170127485

Névvel vagy betűjellel megjelent cikkekért szerzőik felelnek és nem feltétlenül fejezik ki a szerkesztőség véleményét. Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.

Gefördert aus Mitteln der Volksgruppenförderung

Druck: Monocopy Nyomda

H-9200 Mosonmagyaróvár, Juhar u. 16.

„Ne ítéelkezzek, ismerjem meg a gyermeket!”

Hiánypótló kötet jelent meg Réthy Endréné professzorasszony, az ELTE és a hallgatói nemzedékek kiváló oktatáskutatójának tollából a magyar gyógy-pedagógus-képzés XX. századi történeti múltjának és gyakorlati eredményeinek tanulmányozásához, értékeléséhez. A szerző a gyógy-pedagógiai profesz-sziónak egy adott korszakban betöltött szerepét, az 1963-ban bevezetett felsőoktatási reform hatását vizsgálja. A felülről szerveződő, ideológiailag alapozott reformfolyamat következményeként indult el a gyógy-pedagógiai tanárképzés *át szervezése, meg-újítása* 1963-ban. A szerző a már feltárt tényeket, a kritikus időintervallum eddig kevésbé ismert mikro-történeteit új nézőpontból - politikai, ideológiai, szakmai - mindenekelőtt személyes, elemző vizsgál-lat tárgyává tette. A korabeli események hatását az első „reformévfolyam” hallgatóival és tanáraival készített 21 interjú tartalomelemzésén keresztül ismerhetjük meg. A kötet eredetiségét gazdagítja, hogy a szerző a korszak első „reformévfolyamának” hallgatója volt.

A kilenc fejezetből álló mű *minta* a tudományos kutatás megalapozottságára. Tanulságos a *gyermekkép társadalmi megítélésének változásai*, különös tekintettel a *fogyatékosyságra*, és a gyógy-pedagógiai rendszer kiépülésének kezdeteire. Réthy Endréné hangsúlyozza: a 21. században el kell érni, hogy „a *fogyatékosyság ne alkalmatlanságot jelent-sen, hanem olyan állapotot, mely a körülmények alakításával lehetővé teszi azt, hogy az egyén a társadalom hasznos, aktív, megbecsült tagjává váljon*.” A magyar gyógy-pedagógus-képzés 120 évvel ezelőtt, 1900-ban kétéves képzéssel kezdődött Vácon a *Gyógy-pedagógiai Tanítóképzőben*. A két-éves tanfolyami képzés 1922-ben realizálta a *tanári minősítést*, miután az intézmény Gyógy-pedagógiai Tanárképzővé alakult. 1928-ban kapta meg a főiskolai címet négyéves képzési idővel.

Réthy Endréné bemutatja azt a történelmi hát-teret is, amely az 1949-es fordulat éve után gyöke-remen megváltoztatta a magyar oktatási rendszert

struktúrájában, tartalmában. A gyógy-pedagógiai főiskolai képzés 3 éves lett, a tantervben minimá-lisra csökkent a lélektani tárgyak oktatása, eltűnt a szakmai autonómia, a kritikai szellem, s kicse-rélődött az „egyetemi elit”. Az ideológia és a poli-tika uralma meghatározó lett, a pedológiát áltudo-mánynak nevezték, a *pszichológiát betiltották*. A szerző kiválóan szemlélteti a tantervi koncepciókon (1952 és 1958) keresztül a párhatározatok erőteljes meghatározottságát. 1961-ben jelenik meg az első törvény a Magyar Népköztársaság oktatási rendsze-réről, mely az intézmények gyakorlatorientációját és a szocialista embertípus kinevelését preferálta.

1963-ig egységes gyógy-pedagógusi képzés folyt a Gyógy-pedagógiai Tanárképző Főiskolán, az akkor végzett szakemberek képesítése bármelyik gyógy-pedagógiai intézetbe megfelelt. *„A képzés nem-zetközileg is egyedülálló koncepciót jelentett.”* A gyógy-pedagógiai reformokat előkészítő bizottságba azonban a minisztérium nem kérte fel Bárczit, sőt 1963-ban nyugdíjazták. *A főiskolán lezajló, s az 1963-as évhez kötődő legnagyobb változások:* a megelőző és széles körben megvitatott Reform Bi-zottsági munkálatok (1960-1961) figyelmen kívül hagyása, Bárczi nyugdíjazása, az új reform beve-zetése, az új tanterv, új oktatók a gyakorlatból, új főiskolai vezetés, az ideológiai és szakmai viták. Az ideológia által erősen megterhelt szakmai vitasor-zat erősen igénybe vette a Főiskola szakmai - tu-dományos - oktatói kapacitását. A szerző kérdése: „Felvethető az a kérdés is, hogy *egyáltalán meg-re-formálható-e a felsőoktatás, vagy csupán a reform illúziója létezik?*”

Az izgalmas felvetésre remek választ ad Réthy Endréné empirikus kutatása, melyben az első 80 hallgatóból 26-ot sikerült felkutatnia, s közülük 21-en vállalták a részvételt a vizsgálatban. A vizs-gálat narratív autobiográfia bekérésével történt. Az adatok feldolgozásának első lépése a főiskolára kerülés motívuma volt; a belső motívációs jegyeknél döntő volt az intézmény adta lehetőségek; a szociális

gyel, igaz nem akárki, már megrengette a világot azzal, hogy kimondta: Ne féljete. Valakinek ki kell mondani azt is, hogy a mai királyok meztelenek. Bátorításul idézzük Zygmont Krasínski vessorát: „Lengyelország, Lengyelország, sírod csupán / új hajnal bölcsője volt.”

Jó lenne tudni végül, hogy a Krasínski-féle vers „bölcsőjében” ki fekszik. Nem tudjuk, illetve a tanulmánykötet olvasói nyilván a maguk szemléle-te szerint képzelik el az új hajnalt. Egy azonban biztos, a tanulmányok hozzásegítik olvasóikat ahhoz, hogy hiteles ismeretekre támaszkodva képzelődjének. Nagy értéke a könyvnek, hogy erre a jövőt fürkésző szemlélődésre készítet.

Bába Iván – Gyurcsik Iván – Kiss Gy. Csaba: Közép-Európa magyar szemmel. Felsőfokú Tanulmányok Intézete (IASK), Kőszeg 2020, 187. oldal

SURJÁN LÁSZLÓ

HAJNALRA VÁRVA

Folytatás a 11 oldalról

„az édesanyja sem ismerne rá”. Feladja elveit és értékeit, és lelkes építője lesz ennek a furcsa új világnak, amelyben még a sportból, sőt a nyelvből is kiirtják a nemi különbözőséget. Nem lesz He és She, sem Er és Sie. (Esetleg javasoljuk a magyart, mint kötelező nyelvet az egész unió számára, hiszen nálunk csak Ő van.) Ez a negyedik változat.

Az ötödik, s egyben a szememben legjobb válasz, hogy megindul és győz az antropológiai ellenforradalom. A természetellenes dolgok nem tartósak, a józan többség ellenáll az abnormitásnak. A legközelebbi magyar parlamenti választás alighanem a negyedik és az ötödik jövőkép közötti választás lesz. Túlzó önbizalom azt képzelni, hogy a józan ész nevében a normalitáért síkraszálló ellenforradalomnak Közép-Európa lehet a központja? A kishitűségünket le lehet, sőt le kell győzni. Egy len-

KOVÁTS-NÉMETH MÁRIA